Διευθυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης ΧΡ. ΚΟΝΤΑΞΑΚΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ Ὁδὸς Μπουμπουλίνας ἀρ. 34

ΕΤΟΣ Ϛ'. Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1903. ΑΡΙΘ. 20.

Ἐπιμελητὴς τῆς Συντάξεως ΚΩΝΣΤ. ΛΥΚΟΡΤΑΣ

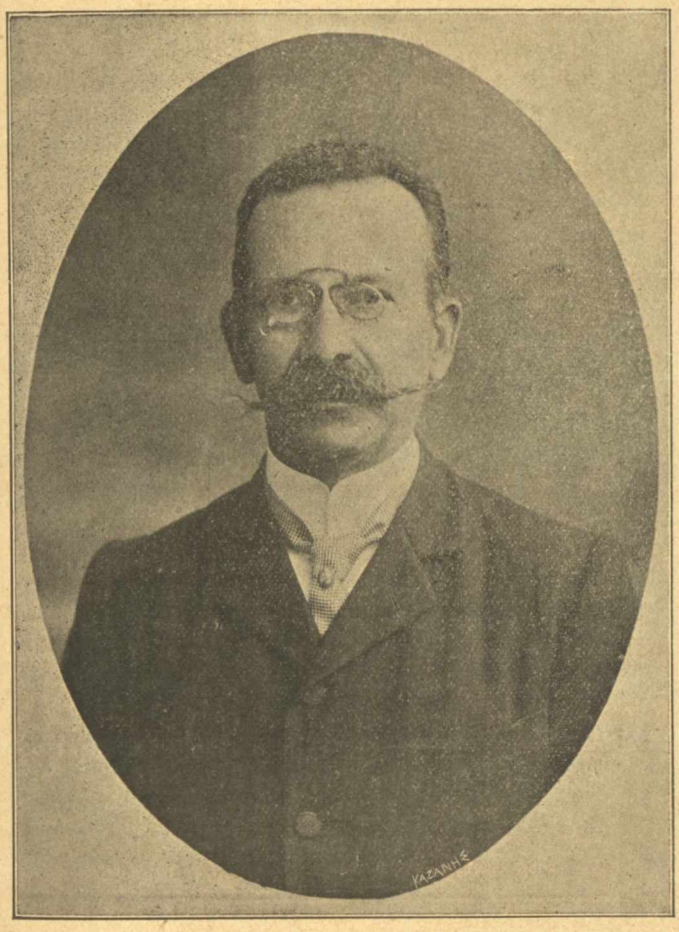

ΚΩΝΣΤ. Ν. ΠΑΠΑΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΥΤΥΧΗΜΑ θεωροῦμεν ὅτι ὁ ἐρίτιμος φίλος ἡμῶν κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλος ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ἄδειαν ὅπως μεταφέρωμεν εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἀττικῆς Ἴριδος», μετ' ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν ἡμῶν, ἓν τῶν μᾶλλον ἀξιοσπουδάστων κεφαλαίων τοῦ ὡραίου αὐτοῦ συγγράμματος «*Περιήγησις εἰς τὸν Πόντον*», τὸ φέρον τίτλον «*Αἱ Μοραὶ τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας*».

Τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ὅπερ καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ βιβλίου, εἰς ὃ ἀνήκει, ἠδύνατο ν' ἀπαρτίσῃ ἰδιαιτέραν περὶ Μονῶν ἐν γένει μονογραφίαν, ὡρμήθη ὁ συγγραφεὺς νὰ γράψῃ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς τὰς παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα τρεῖς ἱστορικωτάτας καὶ ἀρχαιοτάτας Μονάς, ἤτοι τῆς *Παναγίας Σουμελᾶ*, τῆς τοῦ *Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεώτα* καὶ τῆς τοῦ *Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαζελῶνος*, ἅς, ἐν ἄλλοις κεφαλαίοις, λεπτομερῶς περιγράφει ὑπὸ ἱστορικήν, θρησκευτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἔποψιν.

Ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος, ἐπιχειρήσας τὴν ἀνὰ τὰς χώρας τοῦ Πόντου πατριωτικωτάτην περιοδείαν αὐτοῦ, ἐλαυνόμενος, ὡς ὁ ἴδιος γράφει ἐν τῷ προλόγῳ του, τὸ μὲν ἐκ τῆς θερμῆς ἐπιθυμίας νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ ἐγγὺς τοὺς ἐν τῷ Πόντῳ κατοικοῦντας ὁμαίμονας καὶ ὁμοδόξους καὶ τὰ κατ' αὐτούς· τὸ δ' ἐξ ἀκαθέκτου εὐλαβοῦς προθέσεως νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς περιωνύμους μονὰς τοῦ Πόντου· τέλος δ' ἐκ τῆς ζωηρᾶς περιεργείας νὰ διερευνήσῃ κατὰ χώραν τὰ τῆς πορείας τῶν καταβαινόντων Μυρίων ὑπὸ τὴν ἀξιοθαύμαστον ἡγεσίαν τοῦ περιδόξου στρατηγοῦ αὐτῶν Ξενοφῶντος, ἐγένετο, κατ' εὐτυχῆ σύγκυρίαν, ἀφορμὴ νὰ γνωρίσῃ καὶ ἡμῖν ἐγγύτερον τὰς ἑλληνικωτάτας ταύτας χώρας καὶ ἀποκαλύψῃ θησαυροὺς ἐθνικοὺς ἐναποταμιευμένους ἐκεῖ, ἀγνώστους μὲν εἰς τοὺς πολλούς, πολὺ δ' ὀλίγον γνωστοὺς εἰς τοὺς ὀλίγους.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ὠφελείας, ἣν καρποῦται πᾶς φιλόπατρις καὶ φιλίστωρ ἀνὴρ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς δημοσιεύσεως ταύτης, ὁ συγγραφεὺς ἀποκαλύπτει, ἀκουσίως ἴσως, καὶ ἄλλον κεκρυμμένον θησαυρόν, τὸ ἀδρὸν αὐτοῦ καὶ σπάνιον τάλαντον. Τὸν κ. Κ. Παπαμιχαλόπουλον ἐγνωρίζομεν μέχρι τοῦδε ὡς χρηστὸν καὶ ἐκτάκτου δραστηριότητος πολιτευόμενον, ἐπὶ σειρὰν συνεχῶν περιόδων ἀντιπροσωπεύσαντα τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἐπίδαυρον Λιμηρὰν ἐν τῇ βουλῇ, καὶ ὡς ὑπουργὸν μετ' εὐσυνειδησίας καὶ φιλοπατρίας διαχειρισθέντα τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ καθήκοντα· ἐγνωρίζομεν ἐπίσης αὐτὸν καὶ ὡς λόγιον βαθυνούστατον, καὶ καλλιεπέστατον συγγραφέα διαφόρων βιβλίων· δὲν ἐγνωρίζομεν ὅμως ὅτι εἶναι καὶ περιηγητὴς πρώτης δυνάμεως, περιγράψας ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ, μετὰ σαφηνείας, πολυμαθείας καὶ χάριτος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ σπανίας περιγραφικῆς δεινότητος τὰς ἑλληνικωτάτας χώρας, ἃς ἐπεσκέφθη καὶ ἃς ἐξηρεύνησε.

Τοιούτου ὄντος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Παπαμιχαλοπούλου, χρήσιμον ἡγησάμεθα νὰ προτάξωμεν τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις τῆς εὐγενῶς παραχωρηθείσης ἡμῖν μελέτης αὐτοῦ, ἣν εὐθὺς ἀμέσως δημοσιεύομεν. Ἠθελήσαμεν διὰ ταύτης νὰ παράσχωμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις ἓν ἐντρύφημα ἐκ τῆς συγγραφῆς, ἣν ὁ ἐθνικώτατος ἀνὴρ ἐξεπόνησε, χρησιμοποιήσας πάνυ καταλλήλως τὸν χρόνον τῆς προσωρινῆς, ὡς ἐλπίζομεν, ἀποχῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς

πολιτικῆς, εἰς ἣν ὑπῆρξεν ἀείποτε πολυτιμότατος παράγων καὶ σύμβουλος διὰ τῆς πεφωτισμένης αὐτοῦ γνώμης καὶ διὰ τῆς ἀκαταπονήτου δράσεως.

Κ. Λυκόρτας.

ΑΙ ΜΟΝΑΙ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Κλίνω βαθυσεβάστως τὸ γόνυ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν πρὸ τῆς πανσέπτου Χριστιανικῆς Θρησκείας, ἀνυποκρίτως καὶ βαθέως θαυμάζων τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς. Ὁ Παρθενὼν καὶ ἡ Ὀλυμπία, ἡ Δωδώνη καὶ οἱ Δελφοί, ἡ Δῆλος καὶ ἡ Ἐπίδαυρος, ἡ Ἔφεσος καὶ ὁ Θέρμος καὶ τἆλλα ἀληθῶς αἰγλήεντα τεμένη καὶ περικλυτὰ σεβάσματα τῶν γενεῶν καὶ τῶν αἰώνων, ὅσα ἵδρυσαν οἱ Ἕλληνες πρὸς λατρείαν τοῦ θείου καὶ τοῦ καλοῦ, κατασκευάσματα ὑψίστης διανοίας καὶ τελειοτάτης τέχνης, ὧν διάπυρος θαυμαστὴς ἐγενόμην ἀνέκαθεν, ὤφειλον νὰ ὑποχωρήσωσιν οὐ μόνον πρὸ τῆς δυνάμεως τοῦ πανδαμάτορος χρόνου, ἀλλὰ κυρίως πρὸ τοῦ μεγαλείου καὶ τοῦ ὕψους τῆς ἀποκαλυφθείσης Θρησκείας, καὶ νὰ παραχωρήσωσιν αὐτῇ τὰ σκῆπτρα ἀναντιλέκτου καὶ ἀδιασείστου ὑπεροχῆς. Καὶ ὑπεχώρησαν μέν, ἀλλὰ δυσκόλως καὶ βαθμηδόν, καθόσον ἡ νέα Θρησκεία οὔτε δι' αἴγλης τινὸς ἑλκυστικῆς περιεβάλλετο, οὔτε ἀπολαύσεις προσέφερεν, οὔτε δόξαν ἢ τιμὰς ἐπηγγέλλετο τοῖς ὀπαδοῖς· τοὐναντίον δὲ στερήσεις μέν, διωγμούς, μαρτύρια καὶ θανάτους ἐντεῦθα, τὴν ἀπόλαυσιν δ' ἀμοιβῆς μόνον πέραν τοῦ τάφου, ἐν τῇ ζωῇ μέλλοντος αἰῶνος. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ παρέλθωσιν οὐκ ὀλίγοι χρόνοι, αἰῶνες μάλιστα, ἵνα ἡ νέα Θρησκεία κατισχύσῃ, ἵνα ἡ λάμψις αὐτῆς διαλύσῃ τὴν ἀχλὺν τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἵνα αἱ κοινωνίαι ἐνωτισθῶσι τῶν διδαγμάτων αὐτῆς. Ἡ διδασκαλία δὲ πρὸς τὰς ἀρετὰς τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ πρακτικῆς ἀσκήσεως αὐτῶν, ἐπήγασε, παραδόξως, οὐχὶ ἐκ τῶν κέντρων, ὡς συνήθως, ἀλλ' ἐξ ἀποκέντρων μερῶν, ἐκ φαράγγων, ἐκ τῶν ἀναχωρητηρίων ἐκείνων τῆς ἐρήμου, ἐκ τῶν πρώτων σκητῶν καὶ κελλίων, ἅτινα ἐγένοντο τὰ πρῶτα κύτταρα, ὡς εἰπεῖν, τῶν ὀργανισμῶν τῶν μετέπειτα *Μονῶν*. Βλέπομεν δ' ὅτι οἱ ὑπατοι μύσται καὶ καθηγηταὶ τοῦ νέου Θρησκεύματος, οἱ ὄντως θαυμαστοὶ καὶ μέχρις ὑπερκοσμίου ἐξικόμενοι λάτρεις αὐτοῦ, ἐκεῖνοι πρῶτοι ἐπεδόθησαν εἰς τὸν μοναχικὸν βίον. Οὕτως ὁ Μέγας Ἀντώνιος (251—356), μετὰ Παῦλον τὸν Θηβαῖον, περὶ οὗ ἔσται μοι ὁ λόγος παρακατιόντι, πρῶτος προσέφυγεν εἰς τὸν μοναστικὸν βίον καὶ συνέστησεν αὐτοσχεδίως τὸ πρῶτον Μοναστήριον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου μεταξὺ Μέμφιδος καὶ Ἀρσινόης. Ἐκεῖ δ' ἐξήρθη μέχρι τοῦ ἀληθοῦς ὕψους τῶν διδαγμάτων τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ ἐκεῖ ἐτελειώθη ἐν ἀρεταῖς, ὑπεραιωνόβιος, γενόμενος εἷς τῶν μεγίστων διδασκάλων τοῦ λαοῦ, ὁσάκις ἐν ταῖς ἀνάγκαις τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας ἐπανήρχετο εἰς τὸν κόσμον, ἐφ' ᾧ καὶ ἐκλήθη *ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ*. Ὁ ἀληθῶς Μέγας ἀνὴρ οὗτος εἰσήγαγεν ἐν τῷ Μοναστηρίῳ αὐτοῦ βίον προσευχῆς, μελέτης καὶ ἐργασίας, ἐδίδασκε δὲ τοῦτον εἰς πλῆθος μέγα μοναχῶν, οἵτινες συνέρρεον πανταχόθεν κατὰ χιλιάδας ἐκεῖσε. Τούτους προσήγγισεν ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος ἀλλήλοις διὰ τῆς γειτνιάσεως τῶν κελλίων, τέως ζῶντας ἐν σκήταις, ὅλως κεχωρισμέναις. Ἀμέσως δ' ὕστερον ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Παχώμιος, ὁ πολὺς ἐν εὐσεβείᾳ καὶ μέγας ἐν ἀρεταῖς, ἐγένετο ἱδρυτὴς τοῦ συστηματικοῦ μοναχικοῦ βίου τῷ 340, συναγαγών, κατά τινας μὲν 3,000, κατ' ἄλλους δὲ 11,000 μοναχοὺς ἐν τοῖς Τηβεννησίοις παρὰ τὸν Νεῖλον Μοναστηρίοις. (1)

Ἐκλέϊσεν ὅμως καὶ ἐξύψωσε καὶ καθηγίασε τὸν μοναχικὸν βίον ἡ περίλαμπρος καὶ φωτοβόλος τριὰς τῶν μεγίστων φωστήρων τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οἱ μετὰ ταῦτα τρεῖς μεγάλοι Ἱεράρχαι, Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Τούτων πρῶτος μὲν ὁ Βασίλειος (329 — 479) ἀπεχώρησεν εἰς ὄρος τι τοῦ Πόντου καὶ εὗρε χωρίον, ὅπερ, ὡς λέγει, *ὁ Θεὸς ὑπέδειξεν αὐτῷ*, καὶ ἵδρυτεν ἐκεῖ μονὴν ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλοις. Μετὰ μικρὸν ἠκολούθησεν αὐτῷ ὁ ἑταῖρος Γρηγόριος (330—390). Εἶτα δ' ἀπεχώρει εἰς τὰ ἀπρόσιτα τῆς Ἀντιοχείας τὸ κλεινὸν γέννημα αὐτῆς, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος (347—407), ἵνα μονάσῃ ἐν βίῳ ἀληθῶς ἀσκητικῷ καὶ μελετηρῷ ἐπὶ ἑξαετίαν ὅλην (470—476). Ἐκεῖ ἐξέμαθεν ἀπὸ στήθους ὁλόκληρον τὴν Ἁγίαν Γραφή, Παλαιάν τε καὶ Νέαν Διαθήκην, ἧς τὰ θεῖα νάματα κατέστησαν αὐτὸν ὕστερον *Χρυσόστομον* ῥήτορα καὶ μέγιστον διδάσκαλον καὶ ἀπολογητὴν τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Ἐν ταῖς Μοναῖς δ' ἐκείναις ἀνεζητήθησαν καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι καὶ παγκοίνῳ ψήφῳ ἀνεβιβάσθησαν εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς θρόνους, οὓς ἐλάμπρυναν καὶ ἐκλέϊσαν Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ Εὐθυμίου τοῦ Μεγάλου (377 — 473); Τί δὲ περὶ Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου (439—533), ὃν ἐγνώρισαν τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς Καππαδοκίας καὶ τῆς Συρίας, μονάζοντα καὶ αὐστηρῶς ἀσκητεύοντα, εἶτα δὲ διδάσκοντα καὶ καθοδηγοῦντα τοὺς ἐν Παλαιστίνῃ μοναχούς, καὶ οὕτω διανύσαντα θαυμασίως τὸν ἑκατονταετῆ σχεδὸν βίον! Τί δὲ περὶ Θεοδοσίου, τοῦ ἐπικληθέντος *Κοινοβιάρχου*, διὰ τὴν ἵδρυσιν μεγίστης Μονῆς καὶ τὴν διαρρύθμισιν τοῦ κοινοβιακοῦ συστήματος; Τί δὲ περὶ τόσων ἄλλων ὁμοίων ἢ παραπλησίων τούτοις, ὅσοι ἵδρυσαν ἢ ἐνίσχυσαν διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν παραδείγματος τὰς πρώτας ἐκείνας Μονάς! Τοιαῦτα ὑψηλὰ παραδείγματα ἀρετῆς καὶ αὐταπαρνησίας εὗρον ἀπείρους μιμητάς, ἀριθμουμένους εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας, ἐξ ὧν ἐστρατολόγησε καὶ στρατολογεῖ ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτῆς.

Ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ παρά τισι τῶν ἀναγνωστῶν μου ἐπικρατῇ περὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὡς ἔπλασαν καὶ ἤσκουν αὐτὸν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι πρόμαχοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ περὶ τῶν Μονῶν, ὡς αὐτοὶ ἐπεθύμησαν καὶ ἐξέλεξαν καὶ ἐμόρφωσαν αὐτάς, ἰδέα σφαλερὰ καὶ ἀνακριβής. Διὰ τοῦτο, εὑρισκόμενος νῦν πρὸ τῆς Μονῆς ταύτης, κρίνω πρόσφορον καὶ χρήσιμον νὰ παρεμβάλω ἐνταῦθα βραχέα τινὰ περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ τότε μοναχικοῦ βίου.

Ἡ παρά τισι Χριστιανοῖς τῶν πρώτων ἐκείνων αἰώνων εἰλικρινὴς καὶ βαθεῖα ἐκτίμησις τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως Θρησκείας καὶ ἡ ὑπερεκχείλισις τοῦ αἰσθήματος τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης εἶλκε πρὸς τὴν μόνωσιν, ἐν ᾗ διὰ τῆς μελέτης ἑαυτῶν, διὰ τῆς ἀποκαθάρσεως τῆς καρδίας, διὰ τῆς ἀποτρίψεως τῶν ἀτελειῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ προσκτήσεως τῶν ἀληθῶν ἀρετῶν τοῦ Χριστιανοῦ καὶ τοῦ καθόλου ἀνθρώπου, ἐξήγνιζον καὶ ἐξηυγένιζον τὴν ψυχὴν μέχρι τοῦ ἐφικτοῦ σημείου τῆς τελειότητος.

(1) Ὁ ἀριθμὸς τούτων ἀνῆλθε, κατά τινας, περὶ τὸν Ε' αἰῶνα, εἰς 50,000!

Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Περιστερεώτα παρὰ τὴν Τραπεζοῦντα (Ἀνατολικὴ πρόσοψις)

Κατὰ βαθυτέραν ἔρευναν καὶ κατ' ἀκριβῆ ἀντίληψιν, ἡ ὑπὸ τοιούτους ὅρους μόνωσις οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, ἢ φιλοσοφία, ὑψηλὴ καὶ λεπτή, ἠντλημένη μὲν ἐκ τῶν τελειοτάτων ἀρχαίων φιλοσοφικῶν συστημάτων, ἀποκεκαθαρμένη δὲ τῶν ἐν τῇ πρώην θρησκείᾳ κρατουσῶν κοινωνικῶν θεωριῶν καὶ ἐφηρμοσμένη εἰς τὰς ὑψηλὰς ἀρχὰς καὶ τὰ μετεωριστικὰ νοῦ τε καὶ καρδίας διδάγματα τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας. Οὔτ' ἐξ ὀκνηρίας, οὔτ' ἐκ μισανθρωπίας, ἢ κἂν ἐξ ἀδιαφορίας πρὸς τὸν κόσμον ἀπεχώρει ὁ Παῦλος ὁ *Θηβαῖος*, ὁ ἀναφερόμενος ὡς πρῶτος *ἀναχωρητής*, φυγὼν ἐπὶ τοῦ διωγμοῦ τοῦ Δεκίου (250 μ. Χ). εἰς ἄντρον τι τῆς ἐν Αἰγύπτῳ Θηβαΐδος, ἐν ἡλικίᾳ 23 ἐτῶν. Ἀπεχώρησεν ἐξ ὑπερτάτης ἡρωϊκῆς ἐπιθυμίας πρὸς τελείωσιν ἑαυτοῦ. Ἕκαστος ἔχει πλήρη ἐλευθερίαν νὰ διαθέτῃ ἑαυτόν, ὡς φέρει καὶ πλήρη τὴν εὐθύνην τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης χρήσεως τῶν ἠθικῶν δυνάμεων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς πηγαζουσῶν πράξεων. Ὁ ἔκτακτος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔζησεν ἐν τῷ ἄντρῳ ἐπὶ 91 ἐνιαυτούς, *οὐδένα οὐδέποτε ἰδὼν ἄνθρωπον*, μέχρις ὅτου ἐπεσκέφθη αὐτὸν ὀλίγον χρόνον πρὶν ἀποθάνῃ ὁ Μέγας Ἀντώνιος, ὁδηγηθεὶς ἐκεῖσε διὰ θείου ὁράματος, ἵνα ἐνταφιάσῃ αὐτόν, ἀποθανόντα ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 114! Ἔχει καὶ ἡ κοινωνία τοὺς ὀτρηροὺς καὶ ἀκαταβλήτους ἥρωας αὐτῆς ἐν τῇ πάλῃ καὶ τῷ ἀγῶνι τοῦ βίου· ἀλλ' ἡ ἔξοχος ψυχικὴ ἀνδρεία καὶ ὁ μέγας ἠθικὸς ἡρωϊσμὸς τοῦ ἀναχωρητοῦ ἐκείνου δέον νὰ ἐπισπᾷ τὸν ἡμέτερον θαυμασμόν. Τὸ παράδειγμα δ' αὐτοῦ καὶ ἄλλων πολλῶν ὁμοίων ἐπέδρα σωτηρίως ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων τῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις ζώντων Χριστιανῶν καὶ ἐνίσχυεν αὐτοὺς μεγάλως εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὴν ψυχικὴν τελείωσιν. Ἀπῄτει δὲ τότε τὸ νέον θρήσκευμα, τὸ ὑπὸ πολλῶν καὶ πανισχύρων κοσμικῶν δυναστῶν ἀμειλίκτως καταδιωκόμενον καὶ ἀγρίως μέχρι πλήρους ἐξοντώσεως καταπιεζόμενον ἐπὶ δύο καὶ ἥμισυν αἰῶνας [1] — ἀπῄτει, λέγω, τὸ νέον θρήσκευμα τοιούτους ἥρωας, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκείνους τοὺς μάρτυρας, ἵνα ὑπάρξῃ, ἵνα ἐμπεδοθῇ, ἵνα διαδοθῇ καὶ κατισχύσῃ. Δικαίως ἄρα καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία τιμᾷ καὶ γεραίρει αὐτοὺς ὡς ἁγίους.

Ἡ κοινωνία, ἡ ὑπὸ πολλῶν καὶ ποικίλων πειρασμῶν περιβαλλομένη, δὲν παρεῖχε πάντοτε, ἢ διὰ πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τὰς τάσεις ἑκάστου αὐτῶν, τὸ πρόσφορον ἔδαφος πρὸς ἐπιτυχῆ ἄσκησιν τοῦ γεννωμένου τότε νέου Χριστιανικοῦ φιλοσοφικοῦ συστή-

1 Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο, ἀπὸ τοῦ 64 μ. Χρ. ἐπὶ Νέρωνος, μέχρι τοῦ 305, ὅτε κατῆλθε τοῦ Θρόνου τῆς Ρώμης ὁ Διοκλητιανός, ἐνηργήθησαν οἱ δέκα γνωστοὶ ἄγριοι διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν, ὧν τὰ αἵματα, ποταμηδὸν ρεύσαντα, ἔβαψαν τὴν μεσημβρινὴν Εὐρώπην, τὴν δυτικὴν Ἀσίαν καὶ τὴν βόρειον Ἀφρικήν.

ματος—διότι φιλοσοφικὸν σύστημα θαυμάσιον ἀποτελεῖ ὁ μοναχικὸς βίος. Τοιοῦτον ἔδαφος παρεῖχεν ἡ μόνωσις ἐν τόποις προσφόροις, οἵτινες σκῆται, ἢ κέλλαι, ἢ μοναστήρια ἐκαλοῦντο, μέχρι τῆς ὁριστικῆς διαμορφώσεως τῶν μετέπειτα Μονῶν. Ἐκεῖ διὰ τῆς ἠρεμίας τῆς μονώσεως, ἐν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῆς φύσεως καὶ τῶν καλλονῶν αὐτῆς, διὰ τῆς ἀπαλλαγῆς ἐκ τοῦ θορύβου τῶν πόλεων, ἐκ τῆς τύρβης τῶν κοινωνιῶν καὶ τῶν βιοτησίων μεριμνῶν, διὰ τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἐνδελεχοῦς ἐγκρατείας, διὰ τῆς συνεχοῦς μελέτης τῆς τε Χριστιανικῆς καὶ τῆς θύραθεν παιδείας, διὰ τῶν προσευχῶν καὶ συγχρόνως διὰ τῆς ἐνασχολήσεως εἰς χρησίμους γεωπονικὰς ἢ βιοτεχνικὰς ἐργασίας, ἀπεκάθαιρον, ὡς εἶπον, τὸν νοῦν καὶ ἐξύψουν τὴν καρδίαν μέχρι τοῦ Θρόνου τοῦ Ὑψίστου Γινόμενοι δὲ σκεύη τῆς ἀρετῆς, ἁγνοὶ καὶ ἅγιοι, ἐνέπνεον καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς Χριστιανοὺς καὶ ἐστήριζον αὐτοὺς ἐν τῇ πίστει διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος. Σφαλερῶς ἄρα ὑπολαμβάνουσί τινες, ὅτι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι προὐτίθεντο ὡς σκοπὸν τὴν πείσμονα, ὡς εἰπεῖν, ἀπομόνωσιν ἐν τόποις ἀποκέντροις καὶ τὸν πλήρη χωρισμὸν ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐν μαρασμῷ σώματος καὶ νωθρότητι διανοίας, ἐξισταμένης μόνον εἰς προσευχὰς καὶ δεήσεις. Πολλοῦ γε καὶ δεῖ! Περαιτέρω που θέλω σημειώσει ἴσως τινὰ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγαθῶν, ἅτινα ἐξεπορεύθησαν ἐκ τῶν Μονῶν μετὰ ταῦτα. Ἀλλὰ καὶ γενικῶς γνωρίζει πᾶς τις, ὅτι πᾶσα Μονή, ὅπου δήποτε ἱδρυμένη, μικρὰ ἢ μεγάλη, πλουσία ἢ πτωχή, πολυπρόσωπος ἢ ἐξ ὀλίγων ἀπαρτιζομένη, ὑπῆρξεν ὡσεὶ φάρος φωτὸς καὶ ἑστία ἀγαθοῦ ἐν τοῖς πέριξ, τὰ μέγιστα μὲν ἄλλοτε, οὐχ' ἧσσον δὲ καὶ νῦν εὐεργετοῦσα. Εἴδομεν ὅτι ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις τοῦ Πόντου, ὅπου ὑπῆρχον Μοναὶ ἐσώθη ἡ Θρησκεία· ὅπου δὲ δὲν ὑπῆρχον ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐξηλείφθη. Μὴ δ' ὑπολάβῃ τις, ὅτι τοιοῦτοι κίνδυνοι δὲν ὑφίστανται σήμερον! Ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι ἔχομεν σήμερον ἔτι ἀνάγκην τῶν Μονῶν....

(Ἀκολουθεῖ) **Κ. Παπαμιχαλόπουλος.**

Ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Περιστερεώτα (Δυτικὴ Πρόσοψις)

Ἡ ψυχὴ τῶν γυναικῶν εἶναι ἄβυσσος τῆς ὁποίας τὸ χεῖλος εἶναι κεκαλυμμένον ὑπ' ἀνθέων. Ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ εἰσδύσῃ, τὸ πνεῦμα δὲν ὑποπτεύει τι. Στῆθι, θνητέ! τὰ μειδιῶντα ἄνθη καὶ τὸ γλυκύ των ἄρωμα θὰ σὲ μεθύσωσι καὶ ἡ παγὶς εἶναι ἄφευκτος.

T. Sosteb.

Οἱ οὐτιδανοὶ οὐδὲν ἄλλο κατορθοῦσιν ὅταν ὑψοῦνται ἕρποντες μέχρν τῶν τιμίων ἀνθρώπων ἢ νὰ καταδείξωσιν ἀκόμη περιφανεστέραν τὴν ἀσημότητά των.

Κ. Λρς

Γ. ΜΙΣΤΡΙΩΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Ὅταν, μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ἐν ἐπισήμῳ τινὶ ὁμηγύρει, τοῦ λόγου συμπεσόντος περὶ τῶν ἐθνικῶν ἀριστέων, ἐν ἐνθέῳ χαρᾷ ἀνεμνήσθην τοῦ πολυφιλήτου ἀνδρός, ὁ παρακαθήμενος διπλωμάτης (ἀείμνηστος πρεσβευτὴς Ὀνοῦ) μοὶ εἶπε «Πολὺ καλά, ἀγαπητὲ φίλε, δι' ὅσα τόσον ἐνθουσιωδῶς λέγετε περὶ τοῦ μεγάλου καθηγητοῦ, θὰ ηὐχόμην μόνον τῶν τοιούτων ἀνδρῶν ἡ εὐρεῖα δρᾶσις νὰ μὴν ἐχαρακτηρίζετο ὡς δημοκοπία».

Μοὶ εἶπε δηλαδὴ τὸ αὐτό, ὅπερ ἄλλοτε ἤκουσα ἀπὸ τὸ στόμα ἑνὸς τῶν ἀειμνήστων προστατῶν μου, εἰς οὓς ὀφείλω τιμητικὰς ἀναμνήσεις οὐκ ὀλίγας, τοῦ Α. Ραγκαβῆ.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἡ ταπεινὴ αὕτη θεωρία, μοιραῖον ἐπακολούθημα κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, διακρινούσης εἰς τὰ βάθη τοῦ ἐπισήμου βίου μίαν ὑστερόβουλον σκέψιν ἢ ὑστερόφημον λογισμόν, συνετρίβη ὑπὸ τοῦ Μιστριώτου, ὅστις κατώρθωσε ν' ἀπομονώσῃ τὸ γόητρον μιᾶς μεγάλης ἀξίας ἐν τῇ ἐθνικῇ του προσωπικότητι, οὕτως ὥστε ἐλευθέρα νὰ ἐμφανίζεται πρὸ τοῦ ἔθνους, ὁπόταν τοῦτο τὴν προσκαλῇ ἵνα τὴν στεφανώσῃ.

Διὰ τοῦτο ἀπὸ δεκαεπταετίας, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, καθ' ἣν ὁ πολὺς Κ. Παπαρρηγόπουλος, νεαρῷ τότε τῶν Ἀκαδημαϊκῶν Πιερίδων θεράποντι, μοὶ ἔδιδε τὴν πρώτην σύστασιν περὶ τοῦ προσφιλοῦς διδασκάλου τούτου, ἀνεγνώρισα ἐν αὐτῷ τὴν κυριαρχίαν μιᾶς δυνάμεως ὅλως ἐξαιρετικῆς, ἥτις ἐδικαιολόγει διατὶ σὺν τῷ χρόνῳ ὡς ἐθνικὴ πίστις ἐπαγιώθη ἐν ἐμοὶ ἡ πεποίθησις, ὅτι χαιρετῶν ἢ προσφωνῶν ἢ προσαγορεύων τὸν Μιστριώτην, ἀπευθύνομαι πρὸς τὸν πολυφίλητον μουσηγέτην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἱεροφάντην τῆς λατρείας ὁλοκλήρου τοῦ πανθέου.

Ἂν διὰ τοὺς ἄλλους εἶναι ἄξιος ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης καὶ θαυμασμοῦ, δι' ἐμὲ προσελκύει καὶ τῆς ψυχῆς μου τὸν θαυμασμόν, ὡς σεμνὸν προσκύνημα πρὸς τὴν ἰδέαν, ἥτις τὸν ἐμπνέει ἐνισχύουσα, τὸν ζωογονεῖ ἐνθαρρύνουσα, τὸν συγκρατεῖ ἀγωνιζόμενον, τὸν παρηγορεῖ ἀλγοῦντα καὶ τὸν τιμᾷ κλεϊζόμενον.

Παρηκολούθησα πάνθ' ὅσα ἐλέχθησαν ἢ ἐγράφησαν ἢ συνετελέσθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ· δὲν ἀποκρύπτω δέ, ὅτι καὶ ἐγὼ οὐχὶ ἅπαξ τὴν μὲν γραφῖδα ἐβύθισα εἰς τὴν Ἱπποκρήνην, ἵνα λάβῃ ζωὴν καὶ χαράξῃ πενιχροὺς διθυράμβους ὑπὲρ ἑνὸς αἰθερίου φιλοσόφου, τὴν δὲ φωνὴν διὰ τῆς πνοῆς τοῦ ζεφύρου ἀπαλωτέραν κατέστησα, ἵνα διὰ τῶν ταπεινῶν φθόγγων φιλοτεχνηθῇ ἁρμονία τις, δι' ἧς νὰ χαιρετισθῇ παρὰ τὰ ἐρείπια ὁ Μιστριώτης ὡς ὑμνητής των, ἢ εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ Λογίου Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὡς πιστὸς ἱερεύς των.

Διότι ἀδυνατῶ ν' ἀποκρύψω, ὅτι ἐν αὐτῷ δὲν εὑρίσκω οὔτε σύγκρουσιν ἀντιθέσεων, οὔτε διαμάχην παραδοξοτήτων· καὶ διὰ τοῦτο νομίζω, ὅτι συνεδέθη ὑπὲρ αὐτοῦ πληθὺς ἀρετῶν, ἥτις ἀπετέλεσε μίαν δυσαπόκτητον ἐθνικὴν ἑνότητα, ἥτις τὸν κατέκτησεν, ἵνα συνεργασθῇ μετὰ τοῦ πνεύματος, καὶ συναγωνισθῇ μετὰ τῆς ψυχῆς.

Καὶ οὕτω δὲν ἠπατήθην ὅταν χιλιάκις ὑπὸ τὰ γεροντικά του στήθη μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἤκουον παλμοὺς ἰσχυροὺς νεότητος ἀμαράντου νὰ τὸν συνταράττωσιν, ὁπότε ἐν ἰδανικόν, ἐκταφὲν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν ἀθανασίαν ἐνεφανίζετο διὰ νὰ ὑπηρετηθῇ παρ' αὐτοῦ.

Δὲν ἐπλανήθην, οὐδ' ἠπόρησα, ὅταν τὸν παρετήρουν κλαίοντα, ἐκ σεμνῆς μανίας ἐνθουσιασμοῦ ἢ ἱερᾶς συγκινήσεως, οὐδ' ἐσκέφθην δὲ ἐὸν τὰ δάκρυα ἐκεῖνα τῶν τετιμημένων πρεσβείων, ἔπρεπε νὰ παρέλθωσιν, ἀποσβεννύμενα πρὸ τοῦ παγετοῦ, διότι ἀμέσως προελάμβανεν ἡ ἔνθεος ψυχή μου νὰ εὐλογήσῃ τοὺς μαργαρίτας ἐκείνους τοῦ πατριωτικοῦ πυρετοῦ.

Δὲν μετενόησα δέ, καὶ ὁπότε ἡ νεανική μου παραφορά, μεθύουσα, παροξυνομένη, οἰστρηλατοῦσα εἰς τὸν φωτεινὸν κόσμον, ἔνθα ἡ εὐπάθεια καὶ ὁ αἰσθηματικὸς ἀναβρασμὸς μὲ καθίστα μαινόμενον, εἰσόρμα ἀκατάσχετος εἰς τὸ νὰ πλανηθῇ μὲ τὰ λευκὰ ὄνειρα τῆς ἀνθηρᾶς ἥβης καὶ εἰς τὴν πατριωτικὴν ταύτην αἰθεροδρομίαν ν' ἀναζητήσῃ ἀπήχησιν ἐλεγείων ἑνὸς Τυρταίου· διότι ὄντως, ἐνόμιζον, ὅτι παρὰ τοῦ γηραιοῦ διδασκάλου ἠδυνάμην νὰ ζητήσω ὄχι πλέον συμβουλὰς καὶ μαθήματα, ἀλλ' ὡς παρὰ καλλιτέχνου ἐμπνεύσεις καὶ ἰδέας, ὡς παρὰ φιλοσόφου ἀρχὰς καὶ φῶτα, ὡς παρὰ ἡγέτου ὁδηγίας καὶ ὑποδείγματα.

* *
*

Καὶ ὁ ἀνεξάντλητος Μιστριώτης, καταβαλ-

λόμενος, ἀλλ' οὐδέποτε ἀποκάμπτων, γηράσκων ἀλλ' οὐδέποτε κινδυνεύων, μοχθῶν, ἀλλ' οὐδέποτε συντριβόμενος, ἀκμαῖος πάντοτε, προσπαθῶν νὰ ὑποτάξῃ καὶ τὴν φύσιν, διὰ νὰ συναισθανθῇ καὶ αὕτη, ὅτι δὲν ἔληξεν ἔτι ἡ ἀποστολή του, ἀντλεῖ δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἱερὰν πηγὴν τῆς ἰδέας, τὴν ἐθνικὴν Κασταλίαν ταύτην, ἧς τὸ νάμα εἶναι ὁ ἁγιασμὸς τοῦ ἔχοντος πίστιν πατριώτου, τοῦ ἔχοντος τιμὴν ἐθνικοῦ ἐργάτου.

Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ δημοκοπίας, ἥτις παρακολουθεῖ τὰς ἀδυνάτους κρίσεις, τῶν θολῶν ἀντιλήψεων, ἀλλὰ περὶ τύπου διαυγοῦς ἀληθείας, ἥτις δὲν χαρακτηρίζει καὶ πάντοτε τὴν ἐν συνόλῳ δρᾶσιν ἐκείνων, ὧν τὸ ὄνομα, πολλαχῶς ἀνευφημούμενον, κατέστη γνωστὸν καὶ σεβαστόν.

Δὲν πρόκειται περὶ μεγάλου μόνον συγγραφέως ἢ ποιητοῦ, περὶ ἑνὸς σοφοῦ ἢ κοινωνιολόγου, περὶ ἐξόχου καλλιτέχνου, μεμονωμένους ἐξασφαλίζοντος θριάμβους, ἀλλὰ περὶ ἑνὸς ἐκ τῶν φαινομένων ἐκείνων, ἅτινα οὔτε ἡ ἱστορία ἀγνοεῖ, οὔτε τὸ παρὸν ἐπὶ πολὺ ἀνεζήτησεν ἅμα ἡ ἀνερευνῶσα διορατικότης τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως ἀντίκρυσεν ἄνδρας οἷος ὁ μέγας γέρων, ὁ αἰσθηματίας οὗτος ψάλτης τῆς ἰδέας, ἡ «πρεσβυτικὴ αὕτη μεγαλειότης τοῦ λόγου», ὥς ποτε εἰς μεγάλην φιλολογικὴν ὁμήγυριν εἶχον τὸ εὐτύχημα νὰ τὸν ἀποκαλέσω.

* *
*

«Νὰ πῇς τοῦ Μιστριώτη αὐτὰ ποῦ σοῦ συνέστησα» μοῦ εἶπέ ποτε ὁ ἀείμνηστος Σ. Κουμανούδης.

Δηλαδὴ μὲ συνεβούλευσε νὰ φυλάττω, ἅμα ἀποκτήσω, τρία πολύτιμα κεφάλαια, ἅτινα εἰσὶν ἡ βάσις τῆς φιλολογικῆς ζωῆς, ὡς ἔλεγεν ὁ σοφὸς ἀνήρ· «καὶ πρῶτον» εἶπεν, «σοὶ συνιστῶ ἐκ μέσης καρδίας νὰ μάθῃς καλὰ Ἑλληνικά· δεύτερον, ἀκόμη σπουδαιότερον, νὰ μάθῃς καλὰ Ἑλληνικά· καὶ τὸ τρίτον, ὅπερ εἶναι τὸ πᾶν, καὶ ὑπέρτερον τῶν δύο ἄλλων, τὸ ἑξῆς· Νὰ μάθῃς καλὰ Ἑλληνικά». (*)

Ὁμολογῶ, ὅτι διὰ τὰ τρία, τὸ πρᾶγμα ἐθεώρησα ἀμέσως δυσκατόρθωτον, διότι τὴν ἀξίαν τῆς μεγάλης ταύτης κληρονομίας, ἣν μοὶ ἀφῆκεν ὑπὸ τύπον πατρικῆς συμβουλῆς ὁ Κουμανούδης, τότε κατενόησα, ὅτε ἀπὸ τῶν πανεπιστημιακῶν βάθρων, ἠχμαλωτιζόμην ὑπὸ τοῦ «Καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων».

Καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι οὐδὲ τὸ ἓν τελείως θὰ ἐξεμάνθανον, ἐὰν ὁ Μιστριώτης διὰ τῶν ποικίλων χαρισμάτων καὶ τῶν προνομιῶν, ἐφ' αἷς ἀείποτε διεκρίθη, δὲν κατώρθου νὰ συγχωνεύσῃ εἰς μίαν πνευματικὴν οὐσίαν τὴν σεπτὴν τριάδα τῶν ἀθανάτων συστάσεων, καὶ νὰ μοὶ καταδείξῃ τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀναζητήσω τὸν κόσμον, ὃν ἐκείνη ἐγκρύπτει, καὶ ν' ἀφοσιωθῶ εἰς τὴν λατρείαν, ἣν ἐπιβάλλει τὸ κάλλος τὸ αἰώνιον, ὅπερ τὴν ἀπεθέωσε.

Τὰ «καλὰ ἑλληνικά», ἅτινα ἀνέκαθεν ὀνειροπολῶ, ἂν δὲν μ' ἀνεγνώρισαν θεράποντά των, χάρις ὅμως τῷ Μιστριώτῃ μὲ ἀνέγραψαν εἰς τοὺς φανατικούς των θαυμαστάς, καὶ οὕτως ἐνεγράφην ἔσχατος στρατιώτης εἰς τὰς τιμητικὰς στήλας τοῦ ἐθνικοῦ προμαχῶνος, ἔνθα φρουροὶ ἄγρυπνοι ἐτάχθησαν οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς.

II

Παρὰ τοιούτου λοιπὸν Μιστριώτου σὺν τοῖς ἄλλοις προσδοκᾶται καὶ ἡ ἀναβίωσις τοῦ ἀρχαίου δράματος, ὑπὲρ οὗ μέχρι σήμερον τοσαῦται ἀνευφημήθησαν ἐπιτυχίαι.

Καὶ τῆς ἀναβιώσεως ταύτης ἡ ἱστορία δὲν εἶναι μικρά.

Χωρὶς ν' ἀνατρέξῃ τις εἰς μεμακρυσμένην ἐποχήν, ὅτε ἐκυμαίνετο μετεωριζομένη ἡ ἰδέα τῆς δραματικῆς ἀναγεννήσεως, γνωστὴ τυγχάνει εἰς τοὺς παλαιοτέρους τῶν εἰδικῶν ἡ οὐχὶ εὐκαταφρόνητος ἐργασία εἰδικῶν σωατείων, ὧν ἡ ἀποτελεσματικότης κατεδείχθη πλειστάκις διὰ σειρᾶς παραστάσεων κατὰ καιρούς· ὁπότε δὲ αἱ ἑορταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐξησφάλισαν τὸν θρίαμβον τοῦ «Οἰδίποδος», ἡ πιθανότης τῆς πραγματώσεως τῆς ἰδέας, προσελάμβανε στοιχεῖα βεβαιότητος, καὶ οὕτως ἤρξατο συστηματοποιουμένη ἡ ἐνέργεια.

Κατάδηλος ἑπομένως ἡ χαρὰ ἐπὶ τῇ συστάσει τότε εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως (ὅτε νὐτυχήσαμεν καὶ ἡμεῖς νὰ βραβευθῶμεν διὰ τὴν προετοιμαζομένην τότε διδασκαλίαντοῦ πρώτου ἀρχαίου δράματος) καὶ ἡ ἐνίσχυσις ἐκ ταύτης τῆς μετέπειτα καλλιτεχνικῆς περιόδου, διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς «Ἀντιγόνης» καὶ τοῦ «Φιλοκτήτου» καὶ τῶν «Περσῶν», παραστάσεων, δηλαδή, αἵτινες θὰ μείνωσιν ἀλησμόνητοι ἐν τῇ πανηγυρικῇ των ἐξελίξει Διὰ τοὺς «Πέρσας» μάλιστα, μετὰ τοῦ θριάμβου τῶν ὁποίων νὐτυχήσαμεν νὰ συνδεθῶμεν διὰ τοῦ κατορθώματος, περὶ οὗ τότε ἐγράφησαν οὐκ ὀλίγα, καὶ ἡ εὔφημος μνεία ὑπερέβη τὰ στενὰ ὅρια τῆς νίκης.

Εὐτυχῶς ἡ ἀσύνδετος ἐκείνη σειρὰ τῆς καλλιτεχνικῆς ἑορτῆς, ἡ ἐμφανιζομένη διὰ μεμονωμένων θεατρικῶν τελετῶν, συνεδέθη στερρῶς, ἡ ἰδέα περιεσαρκώθη, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ ὕπαρξιν ἰσχυρᾶς ζωῆς, καὶ ἡ «Ἑταιρεία τῶν ἀρχαίων Δραμάτων» περισυλλέξασα τὰς διεσπαρμένας ἱκανότητας καὶ τὰ καλλιτεχνικὰ στοιχεῖα ἐπεσφράγισε ἐν μονίμῳ κέντρῳ τὴν ἐθνικὴν ἐργασίαν τοῦ εὐγενοῦς ἀγῶνος, καὶ οὕτως ἡ θερμὴ εὐχή, ἣν πρὸ δωδεκάδος ἐτῶν, ἐν ἀγορεύσει μού τινι πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου ἀπηύθυνα (ἐν μεγάλῃ ὁμηγύρει ὑπὲρ τοῦ ἀρχαίου δράματος, ὑπὲρ οὗ ἐγκριθὲν ἐπεδόθη καὶ ψήφισμα εἰς τὸν εἰσηγητὴν ἐκείνου κ. Μιστριώτην) ἐπραγματοποιεῖτο πλέον ἐπισήμως διὰ τοῦ ἐθνικοῦ σωματείου.

Ἔκτοτε, πάντες γνωρίζομεν τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ καὶ τί κατώρθωσεν ἡ φιλοπονία καὶ ὁ ἔνθεος ζῆλος τῶν ἱδρυτῶν του.

Διὰ νὰ ἐπισημοποιηθῇ ὅμως προσηκόντως ὁ σκοπὸς αὐτὸς (ὅστις καὶ πρὸ ἐτῶν γενικῶς ἐξετιμήθη διὰ μεγάλου τότε σωματείου, οὗ ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ λάβω τὴν πρωτοβουλίαν, συνιδρυτὰς ἔχων τοὺς ἀειμνήστους Α. Ραγκαβῆν, Κ. Παπαρρηγόπουλον, Θ. Ἀφεντούλην καὶ Ν. Δαμαλᾶν, καὶ ὅπερ ἐπεζήτει τὸν κατὰ τὰ πάτρια ἐθνικὸν ἐν πᾶσι καὶ ἀρχαϊκὸν βίον) δέον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπιτέλεσιν ἐν τῇ τοῦ συνόλου ἁρμονίᾳ, ἐγκαινιάζουσα τὴν ἀρχαίαν σκηνήν, ἤδη μάλιστα, ὅτε τὸ μετ' ὀλίγον ἕτοιμον πλέον Στάδιον προσφόρως δύναται νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν σκοπὸν τοῦτον, μεταβαλλόμενον εἰς θέατρον διὰ κινητῆς σκηνῆς, μετὰ φορητῶν ἐξαρτημάτων.

Τοῦτο (ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμεῖς ἀλλαχοῦ ἐγράψαμεν τὰ δέοντα) συστηματοποιοῦν ὑπὸ τύπον ἐθνικῆς πανηγύρεως πανελλήνιον καλλιτεχνικὴν ἑορτήν, ἀνὰ πᾶσαν διετίαν ἢ καὶ ἐτησίως ἔτι, εἰς ὡρισμένην ἐποχήν, μετὰ πάσης δυνατῆς τελειότητος ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ ἀναπαραστάσει μεγάλης ἱστορικῆς ἀναμνήσεως, ἤθελε θεωρηθῇ ὡς ἀφετηρία μεγάλου ἐθνικοῦ κέρδους, ὅπερ θὰ ἐξασφαλίζετο, ἐὰν διὰ τῶν πομπωδῶν διαφημίσεων διεκοινοῦτο εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑσπερίας καὶ τοῦ νέου κόσμου, ἡ τέλεσις τῶν διδασκαλιῶν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ τῶν ἀρχαίων δραμάτων, ἐν αὐτῇ τῇ κλεινῇ κοιτίδι του.

Καὶ τοῦτο μόνον ὁ Μιστριώτης, οὗ ἡ ἐν γενικωτάτῃ γραμμῇ σκιαγραφία εἰσηγήθη τοῦ μικροῦ τούτου σημειώματος, δύναται νὰ κατορθώσῃ, χρησιμοποιῶν τὰ πολύτιμα ἐφόδια, ἅτινα τὸν ἀνέδειξαν.

Ὁ πολλαχῶς ἐργασθεὶς καὶ ἀκαταπονήτως ἀγωνισθεὶς γεραρὸς ἡγέτης, ὁ διὰ τῆς πείρας καὶ τῶν φώτων πολυτίμους τῷ ἔθνει παρασχὼν ὑπηρεσίας, διὰ τῆς Ἑταιρείας τῶν δραμάτων δύναται νὰ δημιουργήσῃ διὰ τὸ ἔθνος ἔνδοξον περίοδον καλλιτεχνικῆς ἀναβιώσεως, δι' ἧς τὸ Ἑλληνικὸν Θέατρον ν' ἀναζήσῃ ἀνιστάμενον.

Καὶ ὡσεὶ ἡ εὐμένεια τῆς τύχης ἐνέκρινε τὴν προσδοκωμένην ἐν τῷ μέλλοντι ἀναγέννησιν, ἐγκαίρως προντοίμασε καὶ τὸν ἀρμόδιον πρωταγωνιστήν, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἤδη σπουδάζοντος Ἕλληνος δραματικοῦ κ. Ἀχιλλέως Μάρδα, οὗ τὴν εἰκόνα καὶ βιογραφικὸν σημείωμα ἐδημοσιεύσαμεν ἔν τινι τῶν προηγουμένων φύλλων τῆς «Ἀττικῆς Ἴριδος» (ἀριθ.14), τοῦ μόνου δηλαδὴ ἐνθουσιώδους ὀπαδοῦ τῆς τέχνης, ὅστις κατόπιν ἐπιστημονικῶν σπουδῶν, ἀφωσιώθη εἰς τὴν δραματικήν, ὑπὸ τοὺς διασημοτέρους καθηγητὰς τῆς Βιέννης καὶ τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ρώμης, εἰδικῶς ἀσχολούμενος εἰς τὸ ἑλληνικὸν κλασικὸν δρᾶμα.

Ἐν ἐπιλόγῳ δ' εἰπεῖν παρὰ τοῦ κ. Μιστριώτη πολλὰ ἀποκτήσαντες ἐν τῷ παρελθόντι, καὶ οὐκ ὀλίγα ἐν τῷ παρόντι, πολλὰ ἐξ ἴσου ἀναμένομεν ἐν τῷ μέλλοντι, ἀφοῦ ἡ ὕπαρξίς του μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ τῆς πατρίδος συνεδέθη.

Ἀλκυὼν

(*) Περὶ τούτου ἔγραψα καὶ ἴδιον σημείωμα ποτε ἐν τῇ ἀγαπητῇ «Ἀττικῇ Ἴριδι».

ΞΕΝΑ ΤΡΑΔΟΥΔΙΑ

ΑΠΟ ΤΑΣ «STANCES»

Σὰν ἔρθῃ τὸ φρινόπωρο
Καὶ φύλλα πεθαμένα
Στοῦ γκρέμιου μύλου πέσουνε
Τὴ στέρνα τὴν πλατειά,
Καὶ μὲς στῆς ἄδειες πόρτες του
Θὲ νὰ βογγοῦν θλιμμένα
Τὰ ἀγέρια, κι' ὅπου ἐγύριζεν
Ἡ πέτρα του ἡ βαρειά.

—

Θὰ πάω μονάχος νὰ σταθῶ
Στὸ ἔρμο ἐκεῖνο μέρος,
Στὸν τοῖχο ἀγνάντια ποῦ ὁ κισσὸς
Σκεπάζει τον ὁ γέρος,
Κι' ὥρα πολλὴ στὰ σκυθρωπὰ
Νερὰ θὰ βλέπω κάτου
Τὴ ὄψι μου, καὶ τὸ στερνὸ
Τὸν ὕπνο τοῦ θανάτου.

JEAN MOREAS

Μετάφρασις **Θρασ. Ζωϊοπούλου**

ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Στ' ἀπέραντό σου πέλαγος, ὦ θάλασσα θὰ ῥίξω
τὸν πόνο μου ποῦ μοναχὴ ἡ καρδιά μου τὸν γνωρίζει!
Μέσα σ' αὐτὰ τὰ βάθεια σου, βαθειὰ θὲ νὰ τὸν πνίξω
γιατὶ τὴ δόλια μου ψυχὴ σκληρὰ τὴ βασανίζει.

—

Στὸ ἀκρογυάλι σου, ὤιμὲ, σὰν τρέχω μοναχή μου,
καὶ βλέπω κῦμα σιγαλό, τὴν ἄμμο νὰ κτυπάῃ,
σ' ὄνειρα μᾶγα, χάνεται, ὁ νοῦς μου κ' ἡ ψυχή μου,
καὶ μιὰ στιγμή, . . . μοῦ φαίνεται ὁ πόνος πῶς περνάει.

—

Μὰ ξάφνου κῦμα ἓν ἄγριον, ὁρμᾷ στὸ περιγυάλι!
κι' ἀπὸ τὸ φόβο . . . τὰ ὄνειρα σκορποῦν τὰ μαγεμμένα!
καὶ μὲ ξαναγυρίζουνε στὴ πρώτη μου τὴ πάλη,
σὲ μαῦρο πόνο γέρνω ἐγώ, καὶ λέγω ἀπελπισμένα.

—

Δὲν εἰμπορῶ πιὰ κῦμά μου τὸν πόνο νὰ κρατήσω!
Πάρε τον! . . . κι' ὅταν μὲ ὁρμὴ στὸ βράχο θὰ κτυπήσῃς
κομμάτια κάντον, νὰ χαθῇ! . . . γιὰ νὰ τὸν λησμονήσω
καὶ τὴ φτωχή μου τὴν καρδιὰ νὰ μοῦ τὴν ἀναστήσῃς.

—

Μὰ 'κεῖνο 'κεῖ περήφανο 'πίσω πάλι γυρνοῦσε!
καὶ φεύγοντας μὲ κύτταζε μὲ μάτι ἀφρισμένο,
μὲ μάτι 'ποῦ ὅποιος τὄβλεπε, θἄλεγε πῶς λαλοῦσε:
«Κράτα τὸν πόνο σου ἐσύ, κ' ἐγὼ εἶμ' εὐτυχισμένο».

—

Καὶ τώρα ποῦ τὸ κῦμά σου, ὦ θάλασσα σωπαίνει,
ῥίχνω τὸν πόνο μου σὲ 'σὲ χωρὶς νὰ σ' ἐρωτήσω ἱ
γιατὶ τὴ δόλια μου καρδιὰ τόσο μοῦ τὴ βαρένει
ποῦ ἂν μείνῃ ἀκόμη μιὰ στιγμή, τὸν κόσμο θὲ ν' ἀφήσω.

Λουκία Τίβερι

Αὔγουστος 1903.

Φ. ΠΑΥΛΟΣ ΦΡΟΝΤΙΝΗΣ

Εἷς ἐκ τῶν ἐμπνευσμένων ἐξόχων μουσουργῶν τῆς ἀδελφῆς Ἰταλίας εἶναι καὶ ὁ Παῦλος Φροντίνης· γεννηθεὶς ἐν Κατάνῃ κατὰ τὸ 1861. Τυγχάνει γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῶν μουσικῶν σχολῶν τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις ἐγέννησε μίαν μεγαλοφυίαν, τὸν Βελλίνην, καυχᾶται δὲ σήμερον ὅτι ἀριθμεῖ πλεῖστα ὅσα τέκνα ἐμπνευσμένα, ἀντάξια τοῦ μεγάλου διδασκάλου. Καθῆκον ἱερὸν μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ γνωρίσωμεν πλειότερον τὸν μουσουργὸν τοῦτον, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὸν μέγαν φιλελληνισμόν του, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν μεγάλην ἀξίαν του. Λατρεύει τὴν Ἑλλάδα καὶ θεωρεῖ εὐτυχῆ τὸν καλλιτέχνην ἐκεῖνον, ὅστις ζῇ μὲ τὰς μεγάλας παραδόσεις τῆς πατρίδος μας. Ἐνθουσιώδης λάτρις τῶν μεγάλων τούτων παραδόσεων ἐγκλείει εἰς τὰ στήθη του δύο πατρίδας, τὴν ἰδεώδη καὶ μεγάλην Ἰταλίαν ὡς καὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν Ἑλλάδα. Ἡ ἀδελφὴ Ἰταλία ὑπῆρξε τόσον συγγενὴς μὲ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ὅσον καὶ μὲ τὴν νέαν. Εἶναι ὁ μόνος λαὸς ὅστις μᾶς ὁμοιάζει καὶ ὅστις τοσάκις ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀγάπην του. Τὸ αἴσθημα τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ Ἰταλοῦ βλέπομεν ὑπὸ τὸν γαλανὸν οὐρανόν μας, ἂν καὶ ἐν Ἑλλάδι σήμερον τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ Ἰταλικὴ μουσικὴ εἶναι μηδὲν ἀπέναντι τῆς Γερμανικῆς. Καὶ ὅμως τὴν μεγάλην ταύτην καὶ φιλοσοφικὴν τῶν Γερμανῶν μουσικὴν λατρεύομεν χωρὶς νὰ δυνάμεθα νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς αὐτήν. Ἡ μεγάλη αὕτη μουσική, κατὰ τὴν ταπεινήν μου γνώμην, δὲν δύναται νὰ εὕρῃ ἀπήχησιν εἰς τὸν αἰσθματίαν Ἕλληνα. Ἡ μουσικὴ ἑνὸς λαοῦ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία ἐγεννήθη ἐκ τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ἡ νεωτέρα τέχνη δύναται νὰ τελειοποιήσῃ ταύτην χωρὶς ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς τοπικῆς χροιᾶς. Τότε δὲ ἕνας λαὸς δύναται νὰ καυχᾶται ὅτι ἔχει μουσικὴν ἰδίαν καὶ ἀνεξάρτητον. Ἡ βελάζουσα εἰσέτι νεωτέρα μουσικὴ τῆς πατρίδος μας δὲν ἔχει οὐδεμίαν ὁμοιότητα μὲ τὴν γερμανικὴν μουσικήν, ἡ ὁποία, ἂν καὶ ἀληθῶς μεγάλη, ἐνίοτε ὅμως εἶναι τόσον δύστροπος καὶ ἀκατανόητος, ὥστε ἡ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα ἡ περιβάλλουσα αὐτήν, οὐδόλως ὁμοιάζει μὲ τὸν αἴθριον οὐρανόν μας.

Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ γνησίου Ἕλληνος ἀπήχησιν δύναται μόνον νὰ εὕρῃ ἡ Ἰταλικὴ μουσική, ἡ ὁποία ἐν Ἰταλίᾳ διέλαμψεν ὡς ἔμπνευσις καὶ εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μὲ τὴν ἑλληνικὴν ψυχήν.

Ἐκ τῶν συγχρόνων Ἰταλῶν μουσουργῶν πλειότερον γνωστοὶ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὁ Μασκάνης, Πουτσίνης καὶ Λεονκαβάλλος· δὲν ἕπεται ὅμως ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ δὲν ὑπάρχουν μουσουργοὶ ἐξ ἴσου μεγάλοι ἐκτιμώμενοι καὶ θαυμαζόμενοι. Ἐὰν οὗτοι εἰς ἡμᾶς εἶναι ἄγνωστοι, τοῦτο προέρχεται διότι τὸ ἐνδιαφέρον μας πρὸς τὴν Ἰταλικὴν μουσικὴν ἔχει κἄπως χαλαρωθῆ. Ἐκτὸς τοῦ Μασκάνη, οὗ τινος ἡ «Cavalleria Rusticana» εἶναι ἀληθὴς σταθμὸς εἰς τὴν τέχνην, οἱ δύο ἕτεροι, Πουτσίνης καὶ Λεονναβάλλος, ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ εἴπωμεν, ἀντιπροσωπεύουν τὸ ἐλαφρὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας. Ἡ μουσικὴ αὐτῶν εἶναι κρᾶμα Γερμανικῆς, Γαλλικῆς καὶ Ἰταλικῆς μουσικῆς. Τὰ ἔργα αὐτῶν, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε εἴδομεν παιζόμενα, ἤτοι τὴν *Μποέμ*, τὴν *Μανὸν* καὶ τοὺς *Παλιάτσους*, ἦτο ἑπόμενον ὅτι θὰ μᾶς ἔτερπον πλειότερον. Ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ μουσικὴν ἐξέλιξιν ἑπόμενον εἶναι νὰ μὴ γνωρίζωμεν καὶ ἑτέρους μουσουργοὺς τῆς ἐμπνευσμένης καὶ μεγάλης γείτονος χερσονήσου. Καὶ ὅμως ἐσχάτως ἐν Ἰταλίᾳ ὁ Μασκάνης εὗρεν ἀντίδρασιν μὲ τὰ τελευταῖά του ἔργα. Περὶ αὐτοῦ γράφει ὁ Φροντίνης ἔν τινι ἄρθρῳ του περαίνων αὐτὸ ὡς ἑξῆς: «Τὸ κοινὸν καὶ ὁ τύπος ἐδημιούργησαν τὸν Μασκάνην, τὸ κοινὸν καὶ ὁ τύπος νῦν προσπαθοῦν νὰ τὸν κατακρημνίσουν. Αὐτὴ εἶνα ἡ τύχη τοῦ καλλιτέχνου. Καὶ ὅμως ἔχω πεποίθησιν ὅτι ὁ νέος οὗτος, ὅστις κέκτηται καὶ εὐφυΐαν καὶ μόρφωσιν καὶ θάρρος θὰ γνωρίσῃ νὰ σταθμίσῃ τὴν σημερινὴν αὐτοῦ κατάστασιν, καὶ ἐν τῇ στιγμῇ ταύτῃ τῆς ἐγκαταλείψεως θὰ δυνηθῇ νὰ ἀναζωπυρώσῃ τὴν ἰδιοφυΐαν του, δίδων εἰς τὴν τέχνην τὸ ἀριστούργημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται καὶ γνωρίζει νὰ γράψῃ». Εἰλικρινὴς χαρακτὴρ ὁ Φροντίνης πάντοτε ἀμερολήπτως ἐκφράζεται, πρᾶγμα πολὺ σπάνιον δι' ὅλας τὰς ἐποχάς. Ὁ Π. Φροντίνης ἀκολουθεῖ μετὰ πόθου οὐχὶ μόνον τὴν ἐν Ἰταλίᾳ μουσικὴν ἐξέλιξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν κριτικὴν τῆς μουσικῆς. Πλεῖστοι ὅσοι ἐκ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ἐξεχόντων μουσουργῶν ζητοῦσι τὴν γνώμην του διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν ἔργων των, πολλὰς δὲ κρίσεις του εἴδομεν εἰς διαφόρους ἀξιολόγους ἰταλικὰς ἐφημερίδας. Σπουδάσας κατὰ πρῶτον ἐν Παλέρμῳ μὲ τὸν διάσημον καθηγητὴν Πέτρον Πλατάνια, ἐπεράτωσε κατόπιν τὰς σπουδάς του ἐν Νεαπόλει μὲ τὸν ἔξοχον μουσικοδιδάσκαλον Lauro Rossi συνθέτην κλασικῶν μελοδραμάτων. Ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν χρόνων ἤρχισε τοῦ καλλιτεχνικοῦ του σταδίου ὡς violinista δίδων συναυλίας ἐν Κατάνῃ, Μεσσήνῃ καὶ Παλέρμῳ Δεκαπενταετὴς συνέθεσε τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἐξετελέσθη τὴν ἑορτὴν τῆς Ἁγίας Κικελίας ἐν Κατάνῃ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου Antonio Coppola. Εἰκοσαετὴς ἔγραψε τὸ μελόδραμα «Nella», τὸ ὁποῖον κατὰ πρῶτον παρεστάθη ἐν Κατάνῃ εἰς τὸ Δημοτικὸν Θέατρον. Ἐπιφορτισθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου τῆς ἰδίας πόλεως ἔγραψε τὸ *ὀρατόριον* «Sansone» ἐκτελεσθὲν κατὰ τὸ 1882. Τῷ 1893 παρεστάθη εἰς Μιλάνον, Βονωνίαν, Συρακούσας, Τραπάνην καὶ ἄλλας πόλεις τὸ μελόδραμα «Mallca» ἐπὶ ποιήσεως τοῦ Capuana: Τῷ 1899 συνέθεσε τὸ μελόδραμα «Falconiere» παρασταθὲν εἰς τὸ πολυθέαμα Pacini ἐν Κατάνῃ. Συνθέτης ἑκατὸν πεντήκοντα μελῳδιῶν δημοσιευθεισῶν ἐκ τῶν ἐκδοτικῶν καταστημάτων Ricordi, Venturini, Guidici, Strada, ὡς καὶ τῆς Società Musicale Napolitana. Εἶναι συνθέτης τῆς πρώτης συλλογῆς τῶν Σικελικῶν ᾀσμάτων ὡς καὶ τῶν Σικελικῶν Χριστουγέννων. Τῶν ᾀσμάτων τούτων ἡ μελοποίησις εἶναι σκίτσα ἐκ τοῦ ἀληθοῦς. Ὁ *Μεσαίων* εἶναι ἔργον ἐκτελεσθὲν πλειστάκις εἰς κουαρτέτα ἐγχόρδων ὀργάνων, ὡς καὶ μιᾶς μεγάλης νεκρικῆς ἀκολουθίας Recquiem.

Ὁ διαπρεπὴς οὗτος μουσουργὸς τρέφει λατρείαν πρὸς τὴν οὐράνιον μητέρα, τὴν μουσικήν, μὲ ὅλας τὰς ἀποχρεωτικὰς τὰς ὁποίας ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης ὑφίσταται ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ.

Νέον μελόδραμα ἑτοιμάζει ἤδη, τὴν Fatalità, ἀντάξιον τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐμπνεύσεως καὶ τῆς μεγάλης τέχνης. Τέκνον γνήσιον τῆς μεγάλης αὐτοῦ πατρίδος κατώρθωσε τελείως νὰ ἑνώσῃ τὴν ἔμπνευσιν μὲ τὴν τέχνην εἰς τὸ ἀνώτατον σημεῖον τῆς τελειότητος. πρᾶγμα πολὺ δύσκολον εἰς τὸν στεῖρον αἰῶνά μας. Πολλαὶ σελίδες μελέτης χρειάζονται ὅπως δοθῇ ἡ ἀνάλυσις τῆς ἐργασίας τοῦ διακεκριμένου τούτου μουσικοδιδασκάλου. Εἰς ἐμὲ βεβαίως δὲν εἶναι ἐπιτετραμένον τεχνοκριτικῶς νὰ δώσω τὸν ὁρισμὸν τῶν ἔργων καὶ τῆς ἀξίας του. Ὡς καλλιτέχνις ὅμως μοὶ ἐπιτρέπεται ταπεινῶς νὰ ἐκδηλώσω τὸν θαυμασμόν μου καὶ τὴν μεγίστην αἴσθησιν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἐνεποίησεν ἡ μουσική του. Τυχοῦσα τῆς τιμῆς νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ μουσικά τινα τεμάχιά του, ἐκφέρω τὴν ταπεινήν μου γνώμην, ὡς νὰ ἀπεκαλυπτόμην πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς θείας τέχνης, διατελοῦσα δὲ ἐν ἐκστάσει, νὰ προσφέρω ἕνα θερμὸν παλμὸν πρὸ τοῦ ὡραίου, τὸ ὁποῖον ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης ἐγκλείει ἐν τῇ ψυχῇ του. Ἐν τῇ μουσικῇ τοῦ Φροντίνῃ εὑρίσκει τις τὴν μελαγχολικὴν ἐκείνην χορδὴν ποικιλομένην μὲ ὅλας τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νεωτέρας τέχνης. Τὴν χορδὴν τῆς ἰδίας ἐμπνεύσεως, ἥτις ὡς μαγικὴ ἠχὼ ἀντηχεῖ εἰς τὴν ψυχήν, κυριεύουσα αὐτήν. Εἰς δὲ καλλιτέχνης οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι μεγάλος ἐὰν δὲν ἔχῃ τὸν ἀτομισμόν του.

[Ἀκολουθεῖ] **Ἑλένη Σ. Λάμαρη**

Η ΑΥΡΗΛΙΑΝΗ ΠΑΡΘΕΝΟΣ

ΕΝ ΤΗι ΙΣΤΟΡΙΑι

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΦΡΑΓΚΙΑ

[Ἀνεγνώσθη ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Φ. Συλλόγου «Παρνασσοῦ» τῇ 14 Φεβρουαρίου 1901].

(Συνέχεια).

Διεξέρχομαι ἤδη ἐν τάχει τὰ λαμπρὰ γεγονότα τοῦ μεγάλου ἐκείνου πατριωτικοῦ ἀγῶνος, ὅστις ἀπέδειξε τί δύναται νὰ πράξῃ παρὰ τῷ λαῷ ζῶντι ἐθνικῶς ὁ δεσμὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος.

Τῇ 29 Ἀπριλίου ἡ Ἰωάννα τροφοδοτήσασα τὴν πολιορκουμένην πόλιν εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ἔφιππος. Φρενήρης ὁ λαὸς ἐξ ἐνθουσιασμοῦ τὴν ὑποδέχεται, φιλεῖ τὰ ἴχνη τῶν πετάλων τοῦ ἵππου της καὶ ψάλλει μὲ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» τὸ πολυθρύλλητον ᾆσμα:

Ung de nous en vaut mieux que cent
soubs l' estendard de la Pucelle.

Τὴν παραμονὴν τῆς Ἀναλήψεως ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ πρώτου ὀχυροῦ πύργου τῶν Ἄγγλων καὶ μετὰ τρίωρον λυσσώδη μάχην κυριεύει αὐτὸν Διακόσιοι αἰχμάλωτοι συλληφθέντες περῶνται ἐν στόματι μαχαίρας ὑπὸ τῶν Αὐρηλιανῶν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἰωάννας, ἥτις ἔκλαυσε θερμῶς διὰ τὴν σφαγὴν ταύτην. Τρόμος δὲ κατέλαβε τοὺς Ἄγγλους διὰ τὴν πρώτην ταύτην ἥτταν.

Τῇ 6 Μαΐου δευτέρᾳ ἔξοδος τῆς κόρης ἐπὶ κεφαλῆς τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν κατὰ τοῦ πύργου Saint-Jean le Blanc ὀχυροτέρου ἔτι, ἐγειρομένου ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης τοῦ Λείγηρος. Ἀπὸ τῆς νησίδος Saint-Aignan ἡ Ἰωάννα μεταφέρει διὰ γεφύρας, στηθείσης ὑπὸ τὸ πῦρ καὶ τὰ βέλη τοῦ ἐχθροῦ, τὸν στρατόν της εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην. Οἱ δὲ Ἄγγλοι πυρπολοῦντες τὸν πύργον καταφεύγουσιν εἰς ἕτερον, τὸν φοβερὸν διὰ τὸ ἀπόρθητον αὐτοῦ πύργον τῶν Αὐγουστίνων, πρὸ τοῦ ὁποίου οἱ Γάλλοι σταματῶσιν ἐπὶ μικρὸν καὶ εἶτα τρέπονται ὀπίσω. Ἀλλ' ἡ Ἰωάννα ἁρπάζει τότε τὴν σημαίαν της καὶ ὑπ' ὀλιγίστων ἀκολουθουμένη ὁρμᾷ ἐν μέσῳ χαλάζης σφαιρῶν καὶ βελῶν καὶ τὴν ἐμπήγει ἐπὶ τοῦ πρώτου προχώματος.

— Ἔμπρός, κατὰ τῶν Ἄγγλων!

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἄγγλοι ἀντεπεξῆλθον κρατεροὶ καὶ πολυάριθμοι καὶ ἡ μάχη μαίνεται λυσσαλέα περὶ τὸν πελώριον πύργον. Εἰς τὴν θέαν τῆς σημαίας τῆς παρθένου οἱ Γάλλοι καθίστανται ἀκράτητοι. Ἡ Ἰωάννα πρώτη μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτῆς d' Aulon καὶ τοῦ ἀτρομήτου Λαΐρ ἐμπίπτει εἰς τὸν πύργον καὶ ἐκδιώκει τοὺς Ἄγγλους. Τὴν ἡμέραν ταύτην προλέγει ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν ἔμελλε νὰ πληγωθῇ.

Τῇ ἐπαύριον ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ φρουρίου Tourelles ἀπὸ πρωΐας καὶ αἱματηρὸς διεξάγεται ἀγὼν ὑπὸ τὰ τείχη καὶ τὰ ὀχυρώματα μέχρι τῆς 1ης ὥρας μ.μ. ὅτε ἡ Ἰωάννα στήσασα κλίμακα ὑπὲρ τὴν τάφρον ἀναβαίνει πρώτη ἐπ' αὐτῆς. Οἱ Ἄγγλοι τὴν ἀναγνωρίζουσι καὶ βροχὴ βελῶν ἐκσπᾷ κατὰ τῆς ἡρωΐδος κόρης. Ἓν βέλος τῆς διατρυπᾷ τὸ στῆθος βαθέως μεταξὺ τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ ὤμου ἐμπαγὲν καὶ τὴν κατακυλίει εἰς τὴν τάφρον λιπόθυμον.

Ἀλλὰ μόλις συνελθοῦσα ἀποσπᾷ διὰ τῆς ἰδίας της

χειρὸς τὸ βέλος ἀπὸ τοῦ τραύματος καὶ ἐπιδεθέντος αὐτοῦ παροτρύνει ἐκ νέου τὸν στρατὸν εἰς ἔφοδον. Οἱ Γάλλοι τὴν ἀκολουθοῦσιν ἐν παραφόρῳ ἐνθουσιασμῷ, οἱ δὲ Ἄγγλοι κατάπληκτοι ἐπὶ τῇ θέᾳ της, διότι τὴν ἐνόμιζον ἤδη νεκράν, ὀπισθοχωροῦσιν ἐν πανικῷ πρὸς τὸ φρούριον. Μόνος ὁ Glansdal μετὰ τῶν ἀνδρῶν του ὑπερασπίζεται εἰσέτι τὴν γέφυραν ἀπεγνωσμένως, ἀλλὰ ταύτην ἀνατινάσσουσιν οἱ Γάλλοι δι' ἐκρήξεως καὶ οἱ ὑπερασπισταὶ αὐτῆς θάπτονται ὑπὸ τὰ ἐρείπια, ἐνῷ ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους οἱ Γάλλοι δι' ἄλλης προχείρως στηθείσης γεφύρας εἰσβάλλουσιν εἰς τὸ φρούριον καὶ κυριεύουσιν αὐτό.

— Glansdal, τῷ εἶχεν εἰπεῖ τὴν προτεραίαν ἡ Παρθένος ἐν τῷ μέσῳ τῆς βοῆς τῆς μάχης, οἱ Ἄγγλοι θὰ φύγωσιν ἐξ Αὐρηλίας, ἀλλὰ σὺ δὲν θὰ ἴδῃς τὴν φυγήν των.

Θαυμασία ἦτο ἡ ὑποβολὴ ἣν ἐξήσκει ἡ κόρη ἐκείνη, ἐφ' ὁλοκλήρου τοῦ στρατοῦ, ὃν διηύθυνεν. Ἤρκει ν' ἀνακράξῃ πρὸς αὐτόν.

— Ὅταν ἴδῆτε τὴν σημαίαν μου κυματίζουσαν ἐκεῖ, ὁρμᾶτε ἀδιστάκτως καὶ ἡ νίκη θὰ ἦναι μαζῆ σας.

Καὶ ἐπέσκηπτεν ὡς κεραυνός· ὄπισθεν δὲ αὐτῆς ὁ στρατός της ἐφορμῶν τυφλῇ τῇ πίστει ἔδρεπε τὴν νίκην.

Ἦτο ἡμέρα Κυριακὴ κατὰ τὴν 8 Μαΐου 1429 ὅτε οἱ Ἄγγλοι, ἡττημένοι ὑπὸ μιᾶς νεάνιδος δεκαεπταετοῦς, ἀπολέσαντες πᾶσαν ἐλπίδα ἁλώσεως τῆς Αὐρηλίας καὶ κατειλημμένοι ὑπὸ πανικοῦ, ἐξῆλθον τῶν λοιπῶν φρουρίων καὶ παρετάχθησαν εἰς τάξιν μάχης.

Ἡ ἀκολουθία ἐψάλη τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐν ὑπαίθρῳ εἰς τὴν Αὐρηλίαν πρὸ τοῦ παρατεταγμένου γαλλικοῦ στρατοῦ.

Ὀλίγας ὥρας μετὰ τὸ πέρας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας οὐδεὶς Ἄγγλος ἐφαίνετο πλέον περὶ τὴν Αὐρηλίαν.

Ἡ πολιορκία τῆς πόλεως ταύτης, διαρκέσασα ἑπτὰ ὅλους μῆνας, ἐλύθη ὑπὸ τῆς Ἰωάννας δ' Ἄρκ ἐν διαστήματι ἐννέα ἡμερῶν.

Καθ' ἑκάστην 8 Μαΐου τελεῖται καὶ μέχρι σήμερον ἐν Αὐρηλίᾳ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τελετὴ ἐθνικὴ (la fête de la Pucelle) ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπληρώθη ἡ πρόρρησις τῆς Παρθένου, ἣν εἶχεν εἰπεῖ ἐν Vancouleurs, ἐν Chinon καὶ ἐν Poitiers.

— Θὰ λύτω τὴν πολιορκίαν τῆς Αὐρηλίας.

Εἰς τὴν πόλιν Tours ἐπιστρέφουσαν ἐξ Αὐρηλίας ἐλθὼν προϋπήντησεν ὁ βασιλεὺς τὴν Ἰωάνναν καὶ ὑπεδέχθη αὐτὴν μετὰ παραφόρου ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκεῖ τῇ ἀπένειμε τίτλον εὐγενείας καὶ οἰκόσημον φέρον στέμμα, ξίφος καὶ κρῖνα, ὅπερ καὶ σήμερον ἔτι ἀποτελεῖ τὸ ἐπάξιον ἐγκαύχημα τοῦ οἴκου δ' Ἄρκ.

Ὁ ἀναγινώσκων ἰδίως ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου τὴν ἱστορίαν τῆς Αὐρηλιανῆς Παρθένου βλέπει ἐφεξῆς ὑπὸ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς θριαμβικὸν ἅρμα ὑφέρποντα βλοσυρὸν τὸν σκότιον φθόνον τῶν αὐλικῶν τοῦ Καρόλου Ζ', τὸν φθόνον, ὅστις κινδυνωδέστερος καὶ αὐτῶν τῶν Ἄγγλων, διότι ἦτο ἀφανής, καὶ ἐπιτηδείως χειριζόμενος τὸν ἀσθενῆ καὶ ἀναποφάσιστον τοῦ βασιλέως χαρακτῆρα, προπαρεσκεύασε τὴν ἐν Κομπιέννῃ καταστροφὴν καὶ τὴν ἔκτοτε ἀγνώμονα ἐγκατάλειψιν τῆς ἡρωΐδος κόρης εἰς τὰς χεῖρας τῶν δημίων της.

Ἀλλ' αἱ ἀντιδράσεις τοῦ φθόνου δὲν ἀπεθάρρυναν τὴν Ἰωάνναν δ' Ἄρκ, ἥτις, μόλις ἐπανελθοῦσα ἐξ Αὐρηλίας, ἔσπευσε νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς Ἄγγλους ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων φρουρίων Beaugency, Meuny καὶ Jargeau ἐπὶ τοῦ Λείγηρος.

Ἐπέρχεται ἐν πρώτοις κατὰ τοῦ φρουρίου Jargeau ὑπερασπιζομένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἄγγλου στρατηγοῦ Suffolk ἀρχομένου τοῦ Ἰουνίου καὶ διατάσσει τὴν ἔφοδον.

Οἱ Γάλλοι ἐπῆλθον ὡς τυφὼν κατὰ τοῦ φρουρίου προηγουμένης τῆς Παρθένου πάντοτε. Λίθος ἐκσφενδονισθεὶς ἐκ τῶν ἐπάλξεων ἔπληξε τῆς κόρης τὸ κράνος. Ἀλλ' αὕτη πεσοῦσα κατὰ γῆς ἀνωρθώθη ἀμέσως.

—Ἐμπρός, ἀνέκραξε, κατὰ τῶν Ἄγγλων! Εἶναι ἰδικοί σας!

Πρὸ τῆς ἀκαθέκτου ὁρμῆς τῆς ἐφόδου ἐκείνης, οἱ Ἄγγλοι τρέπονται εἰς φυγὴν παρασύροντες καὶ αὐτὸν τὸν φρούραρχον κόμητα Suffolk πρὸς τὴν γέφυραν. Ἐκεῖ δὲ περικυκλωθεὶς οὗτος ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Γουλιέλμου Ρενώ, ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ.

— Εἶσαι ἱππότης; ἠρώτησεν ὁ Ἄγγλος στρατηγὸς τὸν νικητήν του.

—Ὄχι, ἀπήντησεν οὗτος.

— Λοιπὸν ἐγὼ σὲ ἀνακηρύττω ἱππότην καὶ παραδίδομαι εἰς σέ.

Καὶ τὸ Jargeau ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Γάλλων.

Τῇ 16 Ἰουνίου βομβαρδίζει τὸ Meung, ἐνῷ συγχρόνως ἐκ τοῦ βορρᾶ ἐπήρχετο νέος πολυάριθμος ἀγγλικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν Fastolff πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν προσβαλλομένων φρουρίων.

Λυσσώδη πόθον ἐκδικήσεως πνέων ὁ μέγας ἀρχιστράτηγος τῶν Ἄγγλων Talbot, ὅπως ἐκπλύνῃ εἰς αἷμα τὸ αἶσχος τῶν προσφάτων ἡττῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ἀπέρριψεν ἀγερώχως τὴν πρότασιν τοῦ Fastolff, ὅπως ἀναμείνωσι καὶ ἄλλας ἐπικουρίας τοῦ ἀντιβασιλέως καὶ ἡ περιβόητος μάχη τοῦ Patay ἀπεφασίσθη.

Οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοὶ προὐχώρησαν κατ' ἀλλήλων ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ μεταξὺ τῶν φρουρίων Meung καὶ Beaugency. Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Tablot ἐκανονιοβόλει τὴν γέφυραν, ἣν κατεῖχον οἱ Γάλλοι, οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ Beaugency πτοηθέντες ἐκ τῆς ραγδαίας ἐπιθέσεως τῆς Ἰωάννας, ἐσυνθηκολόγησαν καὶ ἀπῆλθον ἐπὶ ὑποσχέσει νὰ μὴ ἀναλάβωσι τὰ ὅπλα πρὸ τῆς παρελεύσεως δέκα ἡμερῶν. Οὕτως οἱ Ἄγγλοι ἀπολέσαντες τὴν ἐκ τοῦ φρουρίου ἐκείνου ὑποστήριξιν καὶ ἀντ' αὐτῆς ἀπειλούμενοι ἐκεῖθεν νὰ κερατοβοληθῶσι, τρέπονται εἰς ὑποχώρησιν Μάτην δραμὼν τότε ὁ Fastolff πρὸς τοὺς φεύγοντας ἀγωνίζεται νὰ τοὺς ἀναχαιτίσῃ. Ὁ ἀγγλικὸς στρατός, ἐκλαβὼν τοῦτο ὡς φυγὴν καταλαμβάνεται ὑπὸ πανικοῦ καὶ φεύγει ἀτάκτως διωκόμενος ὑπὸ τῆς Ἰωάννας, τῆς ὁποίας καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἐνέπνεε τὸν τρόμον εἰς τὰς τάξεις του. Ὁ Fastolff τότε, ἀπελπίσας νὰ συγκρατήσῃ τοὺς φεύγοντας ἐπανέρχεται ὀπίσω πρὸς ἀναχαίτισιν τῆς μανιώδους ἐκείνης διώξεως. Ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Ὁ Talbot ἤδη περικυκλωθεὶς παραδίδει τὸ ξίφος του εἰς τὸν δοῦκα δ' Alençon καὶ αἰχμαλωτίζεται.

Ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς διεσκορπίσθη. Δισχίλιοι Ἄγγλοι νεκροὶ ἐκάλυπτον τὸ πεδίον τῆς μάχης· κατ' αὐτὸν τὸν Ἄγγλον Wavrin, ἱστορήσαντα τὴν μάχην ἐκείνην· ἐνῷ ὁ Δυνοὰ ὑπελόγισεν αὐτοὺς εἰς τετρακισχιλίους νεκροὺς καὶ 200 αἰχμαλώτους, πλὴν τῶν πληγωθέντων.

Τὸ ἀλγεινὸν ἐκεῖνο θέαμα ἀπέσπασεν ἄφθονα τὰ δάκρυα τῆς Ἰωάννας, ἥτις, γονυπετὴς μετὰ τὴν μάχην ἐπὶ τοῦ νεκροσπάρτου πεδίου, ἐβοήθει τοὺς τραυματίας καὶ

παρεμύθει τοὺς ἐκπνέοντας.

Ἡ πρώτη αὕτη ἐκ παρατάξεως περιφανὴς νίκη τῶν Γάλλων μετὰ τὰς τόσας ἥττας καὶ καταστροφὰς αὐτῶν, ἐξήγειρε διὰ μιᾶς ἀκράτητον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ γαλλικοῦ ἔθνους. Ὁ λαὸς τῶν παρὰ τὸν Λείγηρα λοιπῶν πόλεων ἐξεγερθεὶς ἐξεδίωξε τοὺς Ἄγγλους. Τὰ φρούρια Jonville, Mont-Pipeau καὶ Saint-Simon ἐξεκενώθησαν. Ἐν ἡμέραις ὀκτὼ ἡ μικρὰ ποιμενὶς ἐκυρίευσε τρεῖς πόλεις καὶ διεσκόρπισεν ἐν ἀνοικτῷ πεδίῳ στρατιὰς ἀγγλικὰς ἕως τότε νομιζομένας ἀηττήτους.

Ὑπελείπετο ἡ ἐκπλήρωσις τῆς τελευταίας προρρήσεως καὶ ἀποστολῆς τῆς Ἰωάννας δ' Ἄρκ. Ἡ στέψις τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ζ' εἰς τὴν Ρώμην, τὴν ἱερὰν πόλιν ἔνθα ἐστέφοντο οἱ τῆς Γαλλίας βασιλεῖς.

(Ἀκολουθεῖ) **Ἰω. Φραγκιᾶς.**

ΕΝ ΤΟΥΤΩι ΝΙΚΑ

(Διήγημα·)

Τῇ δεσποινίδι Σοφ. Κορ.

— Βλέπεις ἐκεῖνον τὸν νέον ἐκεῖ κάτω, εἶπεν ὁ κ. Ροδαυγίτης, εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ὁποίου μὲ τόσην χάριν κρέμαται ἡ εὔμορφη ἐκείνη; Νὰ ἐκεῖ, αὐτὸν τὸν ὑψηλόν, ὅστις, ἐνῷ ἀποκαλύπτεται μὲ τόσην φαινομενικὴν κατάνυξιν πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου, ἐν τούτοις μειδιᾷ πρὸς τὴν συνοδόν του, τῆς ὁποίας ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐννοεῖ νὰ ἀποσπασθῇ;

— Ναί! τὸν βλέπω, ἀπήντησεν ὁ κ. Βανδῶρος εἶναι γνωστός μου· ὁ Ἀλέκος Κακιόρης καὶ ἡ σύζυγός του, τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ὡδήγησεν εἰς τὴν νυμφικὴν παστάδα.

— Αὐτὸς λοιπόν, ἀγαπητέ μου, ὁ μὲ τόσην ἀδιαφορίαν παρατηρῶν τὴν πρὸ αὐτοῦ νεκράν, αὐτὸς ὁ μειδιῶν ὡς νὰ εὑρίσκηται ἐν στιγμαῖς ἐρωτικῶν διαχύσεων, πρὸ τοῦ ἀπαισίως διελαύνοντος θανάτου, πρὸ τῆς ὠχρᾶς κεφαλῆς τῆς ἄλλοτε θελκτικωτάτης ταύτης νεκρᾶς, αὐτός, λέγω, εἶναι ὁ φονεύς της, αὐτὸς τὴν παρέδωκεν εἰς τὰς ψυχρὰς ἀγκάλας τοῦ τάφου· καὶ ἤρχισε διηγούμενος.

— Ἡ νεκρά, ἥτις σήμερον κηδεύεται, φυσικὰ θὰ γνωρίζῃς ὅτι ὀνομάζεται Τιτίκα. Ἡ κόρη αὕτη, ὅταν ἡ μήτηρ της ἤρχισε νὰ τὴν παρουσιάζῃ εἰς τὸν κόσμον, ἐγνώρισε τὸν Ἀλέκον, ὃν ἠγάπησε παραφόρως μὲ τὸν ἔρωτα ἐκεῖνον, μὲ τὸν ὁποῖον ἡ παρθένος καρδία ἐρᾷ. Ἦτο ὁ πρῶτος ἔρως της καὶ δύνασαι νὰ ἐννοήσῃς πόσον βαθέως ἐρριζώθη εἰς τὴν καρδίαν της. Ὁ Ἀλέκος μόλις τότε εἶχε τελειώσει τὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ σπουδάς του καὶ ἦτο γεμάτος ἀπὸ ὄνειρα διὰ τὸ μέλλον του, τὸ ὁποῖον λόγῳ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῆς περιουσίας του τῷ προσεμειδία. Ἔτυχε νὰ τὸν γνωρίσῃ ἡ Τιτίκα εἰς τὴν οἰκίαν θείας του, ἥτις, ἐπὶ τῷ εὐφροσύνῳ γεγονότι τῆς ἀναγορεύσεώς του εἰς δικηγόρον, ἔδιδε χοροεσπερίδα, εἰς ἣν προσεκλήθη καὶ ἡ Τιτίκα μετὰ τῆς μητρός της. Ὁ ἔρως των ὑπῆρξεν ἀμοιβαῖος· ἀμφότεροι διήρχοντο τὰς ὥρας των πλάττοντες χίλια ὄνειρα διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν των.

Ἡ Τιτίκα ἦτο ὑψηλή, λυγηρά, θαυμασία τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος καὶ ἐν γένει τὸ σύνολόν της ἦτο μεστὸν χάριτος καὶ ἀξιοπρεπείας· ἡ ἄρρητος κομψότης καὶ ἡ χαριεστάτη φιλαρέσκεια, αἵτινες τὴν ἐκόσμουν, προσέδιδον εἰς τὰς κινήσεις αὐτῆς, εἰς τὸ βλέμμα, εἰς τὸ μειδίαμα ἄπειρον γλυκύτητα. Ἡ ἁπαλὴ καὶ εὔηχος φωνή της κατέστησεν ὑπόδουλόν της τὸν Ἀλέκον· ἔζων ὁ εἷς διὰ τὸν ἄλλον.

Ὅταν ἦτο μόνη ἡ Τιτίκα ἦτο μελαγχολική, ἄθυμος· ὅταν ὅμως ἡ φωνὴ τοῦ Ἀλέκου ἔπληττε τὸν ἀέρα καὶ ἡ μορφή του προέβαλε, λάμψις χαρᾶς διεδέχετο τὴν προτέραν μελαγχολίαν της, καὶ ὅλη τότε ἐγέλα διὰ τὴν ἐλαχίστην αἰτίαν.

Ἐν τῷ μέσῳ ὅμως τῆς πλήρους θελγήτρων ταύτης ἰδανικῆς ζωῆς των, παρενέβη μία ἄλλη μορφή, ἥτις, καί τοι δὲν ἐκοσμεῖτο διὰ τῶν χαρίτων τῆς Τιτίκας ἐντούτοις κατώρθωσε νὰ ἁφαρπάσῃ ἀπὸ τῶν χειρῶν της τὸν Ἀλέκον, καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ ἰδικόν της. Πῶς τὸ κατώρθωσε θὰ μοὶ εἴπῃς; θὰ σοῦ ἀπαντήσω ἀμέσως: ἦτο πλουσία, ἐνῷ ἡ Τιτίκα ἦτο πτωχή!

Τὰ πράγματα ἤλλαξαν: ὁ Ἀλέκος ἔπαυσε νὰ ἐπισκέπτηται τὴν Τιτίκαν. Μάτην ἡ δύστηνος περιέμενε ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν νὰ ἴδῃ που τὴν μορφήν του· δὲν ἐφαίνετο. Ἀπεφάσισε νὰ τῷ γράψῃ· τῷ ἔστειλε ἐπιστολήν τινα, δι' ἧς τὸν ἐξώρκιζε νὰ μὴ τὴν ἀφήνῃ μόνην ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου, διότι ἄνευ αὐτοῦ ὁ βίος τῇ ἦτο μισητός· οὐδεμία ὅμως ἀπάντησις.

Μίαν ἡμέραν ἔμαθε τὴν αἰτίαν τῆς τόσῳ ἀπροόπτου ἀπομακρύνσεώς του, καὶ ἀπελπὶς πλέον, μὲ τὴν καρδίαν αἱμάσσουσαν, ἠρνήθη διὰ παντὸς τὸν κόσμον, ἀπεχαιρέτησε τὰς πλέον ἀγαπητὰς ἐν τῷ κόσμῳ δι' αὐτὴν ὑπάρξεις, καί, παρὰ τὰς ἀποτροπὰς τῶν οἰκείων της, περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα. Οἱ τοῖχοι τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἁγίας Σοφίας ἐχαίροντο τὴν δροσερὰν ὕπαρξίν της.

Ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἀπομεμονωμένη παντὸς ἐπιγείου, προσεπάθει νὰ ἐπιχύσῃ διὰ τῶν προσευχῶν βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὴν κατασυντριβεῖσαν καρδίαν της, καὶ νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν λήθην πάντα· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ κατορθώσῃ. Ἐξηκολούθει νὰ τὸν ἀγαπᾷ.

Πυρετὸς ὕπουλος, ὑποβόσκων, κατέτρωγε τὰ κάλλη της. Μετὰ ἕνα μῆνα δὲν ἦτο ἢ φάσμα τῆς ποτε πλήρους ἀνθηρότητος καὶ ζωῆς Τιτίκας. Τὰς νύκτας της διήρχετο ἐν ἀϋπνίᾳ, μονολογοῦσα καὶ βαδίζουσα ὑπὸ τὰ πυκνὰ φυλλώματα τοῦ κήπου τοῦ μοναστηρίου. Πολλάκις ὁ ἀνατέλλων ἥλιος τὴν εὕρισκε ρεμβώδη ἐπὶ καθίσματος. Εἰς οὐδένα ἐξωμολογεῖτο τὴν αἰτίαν τῆς τόσης της ἀνίας· ἠρέσκετο νὰ μένῃ μόνη.

Ὁ Ἀλέκος ἀφ' ἑτέρου εὑρίσκετο εἰς νέας ἐρωτικὰς ἐξ-

ομολογήσεις καὶ εἰς νέους ὅρκους μὲ τὴν Ἀλίκην, τὴν νῦν σύζυγόν του, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶδες νὰ γελᾷ τόσον χαιρεκάκως διὰ τὴν δύσιν τοῦ δροσεροῦ ἐκείνου ἄνθους, τῆς Τιτίκας, ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς ὁποίας ἁρπάσασα τὸν Ἀλέκον ἀφήρπασεν ὁμοῦ καὶ τὴν εὐτυχίαν της, τὴν χαράν της, τὴν ζωήν της.

Μίαν λαμπρὰν νύκτα, πλήρη μαγείας, καθ' ἣν ἡ σελήνη ἐσκόρπιζεν ἀφειδῶς τὰς χρυσᾶς ἀκτῖνάς της καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνεφέλου οὐρανοῦ ὡς χρυσῆ κόνις ἔλαμπον οἱ ἀστέρες, τὸ μαρμαῖρον φέγγος τῶν ὁποίων ἔδιδεν εἰς τὰς πυκνὰς συστάδας τῶν δένδρων τοῦ κήπου τοῦ μοναστηρίου ἀμφίβολα καὶ φανταστικὰ χρώματα, ἡ Τιτίκα, ὑπέρ ποτε μελαγχολική, διέσχιζε τοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου, βυθισμένη εἰς μυρίους λογισμούς.

Κουρασθεῖσα ἀπὸ τὸν διαρκῆ περίπατον ἐκάθισεν ἐπί τινος λίθου καὶ ἐκεῖ ἀνεπόλει τὴν ἀπολεσθεῖσαν εὐτυχίαν της· αἴφνης βήματα βραδέα καὶ ψίθυρος ὁμιλιῶν ἔπληξαν τὴν ἀκοήν της. Κάτωχρος ἠγέρθη καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἀποσυρθῇ, φοβηθεῖσα κακοποιὰ στοιχεῖα, ὁπότε φωνὴ λίαν γνωστὴ εἰς αὐτήν, φωνὴ τῆς ὁποίας οἱ τόνοι τοσάκις τὴν ἀπεκοίμισαν εἰς τὴν ἀγκάλην ἐκείνου, ἔφθασε μέχρις αὐτῆς. Χωρὶς νὰ θέλῃ καὶ ἡ ἰδία ἔστη ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα, μὴ γνωρίζουσα τί νὰ πράξῃ.

Ἐν μέσῳ τῶν φυλλωμάτων τῶν δενδρυλλίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων χρυσαῖ σεληνιακαὶ ἀκτῖνες διαφεύγουσαι ἐσκόρπιζον ὑποτρέμον φῶς, ἀνεγνώρισε τὸν Ἀλέκον, εἰς τὸν βραχίονα τοῦ ὁποίου ἐκρέματο κυριολεκτικῶς ἡ λατρευτή του Ἀλίκη, ὅπως τὴν εἶδες προηγουμένως.

Ναί, ἦτο ἐκεῖνος! ὅστις οὐδὲν ἐρωτῶν διὰ τὴν δυστυχῆ Τιτίκαν καὶ μὴ γνωρίζων τὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ διαμονήν της εἰσῆλθε μετὰ τῆς Ἀλίκης διὰ τῆς μικρᾶς θύρας, ἥτις δὲν ἔκλειε καλῶς, εἰς τὸν κῆπον τοῦ μοναστηρίου, σκοπῶν νὰ διέλθῃ στιγμὰς ρέμβης ὑπὸ τὰ δροσερὰ καὶ εὔοσμα δένδρα.

Τὰ μέλη τῆς Τικίκας ἐπάγωσαν· δὲν ἠδύνατο ν' ἀρθρώσῃ λέξιν. Δύο δυνάμεις ἠγωνίζοντο ἐντός της τὴν στιγμὴν ἐκείνην· ἡ μία τὴν ὤθει μακρὰν καὶ ἡ ἄλλη τὴν ἐκρατοῦσε· ὑπερίσχυσεν ἡ δευτέρα καὶ ἔμεινεν. Ἐκρύβη ὄπισθεν πυκνῆς πρασιᾶς καὶ ἐκεῖ κάτωχρος καὶ συγκεκινημένη ἀνέμενεν.

Τὸ ζεῦγος μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐπλησίαζεν, ἔφθασε πλησίον της καὶ χωρὶς ν' ἀντιληφθῶσι τὴν ἐκεῖ παρουσίαν τῆς Τιτίκας ἐκάθησαν ἐπί τινος κορμοῦ δένδρου, ὅστις ἔκειτο ἐξηπλωμένος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κρατούμενοι σφιγκτὰ ἀπὸ τὰς χεῖρας, ἐπανελάμβανον τὰ ὅσα πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἡ Τιτίκα μετὰ τοῦ Ἀλέκου ἔλεγον! Δύνασαι νὰ φανταασθῇς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῆς Τιτίκας· ἔμενε ἄφωνος, κρατοῦσα καὶ τὴν ἀναπνοήν της ἀκόμη διὰ νὰ μὴ προδώσῃ τὴν ἐκεῖ παρουσίαν της. Αἱ ἐρωτικαὶ ἐξομολογήσεις ἐξηκολούθουν ὑπὸ τὰ ἄπειρα φιλήματά των.

— Καὶ ἡ Τιτίκα, τὴν ὁποίαν τόσον ἄλλοτε ἠγάπησες δὲν κατέχει οὐδεμίαν θέσιν πλέον ἐν τῇ καρδίᾳ σου; ἠρώτησενὴ Ἀλίκη τὸν Ἀλέκον, κατατρώγουσα αὐτὸν ψυχρῶς μὲ τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της.

— Οὐδέποτε τὴν ἠγάπησα, ὑπέλαβε περιπαθῶς ὁ Ἀλέκος· ἡ καρδία μου εἶναι ἰδική σου καὶ ἐναπέθεσε φλογερὸν φίλημα ἐπὶ τῶν λάγνων ὀφθαλμῶν της.

Ἐδῶ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ ἡ Τιτίκα. Ὁ κακοῦργος τῇ κατέφερε τὸ καιριώτερον πλῆγμα. Οἱ πόδες της ἐκλονίσθησαν καὶ ψυχρὰ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἐκβαλοῦσα φωνὴν τόσῳ ἀσθενῆ, ὥστε διῆλθεν ὡς ψίθυρος ἐκ τῶν ῥοδίνων χειλέων της, ἐνῷ συγχρόνως ἐκ τῶν ἡμικλείστων βλεφάρων της ἔρρευσαν ἐπὶ τῶν παρειῶν της δάκρυα ὡς σταγόνες δρόσου ἐπὶ λείου μαρμάρου.

Ὁ ἐκ τῆς πτώσεως τῆς Τιτίκας θόρυβος ἀφύπνισε τοὺς ἐν μέσῳ ἐρωτικῶν ὀνείρων πλέοντας Ἀλίκην καὶ Ἀλέκον καὶ τρομαγμένοι ἀπεμακρύνθησαν.

Τὴν ἑπομένην ἡ Τιτίκα εὑρέθη εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἀναίσθητος καὶ παραληρίζουσα ὑπὸ τὸ κράτος σφοδροῦ πυρετοῦ. Τὴν μετέφερον εἰς τὴν κλίνην της· ὁ ἰατρὸς ἐδήλωσεν ὅτι ἡ κατάστασίς της ἦτο κρισιμωτάτη Εἰδοποιήθησαν οἱ γονεῖς της, οἵτινες τὴν παρέλαβον εἰς τὴν οἰκίαν των, ἵνα τῇ παράσχωσι μεγαλειτέραν περίθαλψιν. Τίποτε ὅμως· ἡ ἐπάρατος νόσος, ἥτις κατέτρωγε τὰ στήθη της, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν ἐξησθένει. Οἱ ὀφθαλμοί της ἐκοιλώθησαν, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν της ἐξωγκώθησαν καὶ ξηρὸς βὴξ τὴν ἠνόχλει. Εὑρίσκετο εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς φθίσεως!

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός της ἐξέπνεε παρθένος ἁγνή, ἄγγελος κυριολεκτικῶς, μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλέκου εἰς τὰ χείλη. Ὁ Ἀλέκος τὰ ἔμαθε ὅλα καὶ εἶδες πόσον ἐπορώθη ἡ καρδία του ἀπὸ τὸ χρῆμα!

Θεόδωρος Ν. Συνοδινὸς

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Τὸ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐξαίσιον δρᾶμα τοῦ κ. Ἀχιλλέως Καραβία, τὸ παιχθὲν κατὰ τὸν παρελθόντα χειμῶνα κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τῆς Σκηνῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου καὶ κινήσαν τὰς πατριωτικὰς χορδὰς διὰ τῶν ὑψηλῶν ἐν αὐτῷ ἐννοιῶν καὶ τῆς γλαφυρότητος τῆς ἐκφράσεως, ἐκδίδεται τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα εἰς ἴδιον καλλιτεχνικὸν Τεῦχος. Ἡ ἔκδοσις αὕτη γίνεται παρὰ τοῦ Κεντρικοῦ Μακεδονικοῦ Συλλόγου, ὅστις πάνυ προθύμως υἱοθέτησε τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἔργον. Συνιστῶμεν τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ παρὰ πάντων τῶν αἰσθανομένων στοργὴν διὰ τὴν ἑλληνικωτάτην Μακεδονίαν μας, ἵνα ἔχωσιν αὐτὸ ὡς ἱερὸν ἐγκόλπιον.

Τύποις ΝΟΜΙΚΗΣ